mokslas menas literatura

DRAUGAS
ANTROJI DALIS / 1972 METAI
RUGSĖJO MĖN. 30 D. / SEPTEMBER 30, 1972
PART TWO NR. 230 (39)

Šiame numery

VIZIJOS IR ĮŽVALGOS
POKALBIS SU GEN. STASIU RAŠTIKIU JO ATSIMINIMŲ TREČIOJO TOMO PASIRODYMO PROGA.
PASKUTINIEJI ĮSPŪDŽIAI IŠ SENOSIOS LIETUVIŠKOSIOS PENNSYLVANIJOS.
VLADO ŠLAITO EILĖRAŠČIAI IŠ SPAUDAI PARENGTO RINKINIO.
VLADAS JAKUBĖNAS ŽVELGIA Į BALIO DVARIONO KŪRYBĄ IR JO GYVENIMO VINGIUS.
LIUDAS SAGYS APIE "GRANDINĖLĖS" VIEŠNAGĘ EUROPOJE.
PRANO VISVYDO "ANTIKOMENTARAI".
NAUJI LEIDINIAI.
KULTŪRINĖ KRONIKA.
AKADEMINĖS PROŠVAISTĖS.

KERTINĖ PARAŠTĖ

VIZIJOS IR ĮŽVALGOS

Istorikai, politikai, įvairios santvarkos vis kitaip aiškina šiandien ir istoriją. Bet eilinis žmogus norėtų visa tai matyti iš tam tikros savo aukštumos, iš kurios šimtmečiai taptų brūkšneliais, o įvairių spalvų susitraukiančios ir išsiplečiančios dėmės būtų tautos, valstybės, dominijos. Norėtųsi matyti, kaip vyksta visi pasikeitimai ir kokių kliūčių ir atsparų ten esama. Iš aukštumos matytųsi, kad pasaulis visuomet keitėsi ir visuomet jo viršūnėse sėdėjo to laiko dominuojantis elementas. Populiarių dominatorių jėgoje slėpėsi aktualumas, išsimokslinimas, gabumai, apsukrumas, kartais ir apgavystė, arba visi tie dalykai kartu. Ir jie dažnai būdavo įrankiais istorijos likiminėje rankoje. Tik eilinis žmogus dažnai daug ko negalėjo padaryti, nei masės įtakoti, nes jeigu kada rimtai joje ir pajudėdavo, tai rezultate atsirasdavo chaosas, revoliucinis perdėjimas, o po to gailėjimasis ir vienų kitais nepasitikėjimas.

Taip žiūrint iš aukšto, matysis, kad kas naujo ateina ar žada ateiti istorijon buvo ir yra lyg bevardė santvarka, be pavadinimo, be aiškesnio veido. Griaunantieji įvardintas santvarkas visuomet atrodė, jog neša kažką labai įdomaus, neturinčio dar nei vardo, nei veido, nei pavadinimo. Veidui išryškėjus, o toliau masėms vėl jvo bodintis, atsirasdavo vėl visiškai naujos, geresnės ar blogesnės santvarkos. Atrodo, tokia buvo istorija, ir pasaulis amžinai siūbuodavo, pasikeitimu bangoms atsimušant į atsparesnį kranta arba ilgus metus miegant kurioj nors stagnacijoj. Atsparos dažnai buvo natūralios (išlaikyti gerą santvarką) ar užsispyrusios (išsaugoti blogą santvarką).

Kartu, žiūrint iš aukšto, matysis, kad eilinis žmogus istorijoje mokėjo gyventi visose santvarkose — gerose ir blogose — ir santvarkos ta žmogaus kantrybe dažniausiai stebėjosi. Ir dėl to gal net pačios suminkštėdavo. Juk žmogus yra nedaug ko reikalingas. Ir ne ykusios sistemos stengdavosi bent pagrindinius jo poreikius patenkinti. Maistas. Rūbai. Pastogė. Šiek tiek meno, mokslo, pinigo ir tos sistemos dvasinių atributų. Tai suprato, kad ir kaip keista, kartais net karinės valdžios. Suprato ne tik romėnai, bet ir viduramžių dvasiškijos ir bajorų visuomenė. Eilinis žmogus išsivertė ir monarchų valdžioje, kuri taipgi iš dangaus neatėjo. Nors daug jais skundžiamasi, bet po Amerikos atradimo kas galėjo pasiūlyti geresnę formą už monarchiją? Tokių nebuvo.

Monarchijom išsigimus, devyniolikto šimtmečio respublikom gimti nebuvo lengva, nes, kaip matome, monarchijos net dabar kai kur gana respektuojamos, nors gal tik dėl valstybinių sentimentų, istorinės psichologijos ir kitų neapibrėžiamų ir neapčiuopiamų faktorių.

Gal panašiai bus ir su šių dienų valstybinėm formom? Industrializmas, pagimdęs mases, socialines problemas ir kapitalą, padarė ne tik darbininką, bet ir judrų ir išradingą biznierių gan reikalingomis istorinėmis jėgomis. Vienas be kito jie sukelia keistą nesibalansavimą, kaip matyti ten, kur trūksta vieno ar antro. Istorija nemėgsta sentimentų, bet istorinė psichologija ir tie keisti neapibrėžiami ir neapčiuopiami faktoriai istorinėj vizijoj nugali. Jeigu tą viziją pratęsime į tolimą ateitį, matysime gal vėl tas pačias susitraukiančias ir išsiplečiančias valstybines dėmes, keliančias ne tik nerimą, bet ir viltį valstybinin-

(Nukelta į 2 psl.)

VISUOMENEI TAI BUS SIURPRIZAS

Pokalbis su gen. Stasiu Raštikiu, išleidžiant jo atsiminimų trečiąjį tomą

— Gerb. generole Raštiki, tenka girdėti, kad už kelių savaičių pasirodys Jūsų atsiminimų trečias tomas. Visuomenei tai bus, tur būt, surprizas, nes po pirmųjų dviejų išleidimo nebuvo girdėti apie trečiąjį. Įdomu, kokios aplinkybės paskatino Jus išeiti su trečiuoju?

— Savo atsiminimų II-ame tome esu rašęs: "Jei gyvenimo sąlygos leis, ateityje gal dar paruošiu spaudai trečiąjį tomą, kuriame pasistengsiu papildyti kai kuriuos savo atsiminimų skyrius, užpildyti praleistas vietas ir atsakyti pirmųjų tomų recenzentams. Tada mano darbas būtų jau visai baigtas." Taigi naujoji mano knyga nėra netikėtumas, bet tik mano ano pažado ištesėjimas. Be to, buvo dar viena aplinkybė, paskatinusi mane ir vėl rašyti. Mūsų spaudoje, ypač po mano atsiminimų viešo pasirodymo, buvo ir dar tebėra daug rašoma apie didelę Lietuvos tragediją ir apie įvykius Lietuvoje, ypač vėliausiais Lietuvos nepriklausomybės metais. Tų straipsnių kai kurie autoriai dėl vienos ar kitos priežasties, kartais dėl nežinojimo, o retkarčiais gal ir dėl politinės tendencijos, ne visada teisingai aprašo buvusius politinius įvykius ir dažnai daro neteisingus priekaištus kai kuriems buvusiems nepriklausomos Lietuvos veikėjams. Norėdamas pasitarnauti istorinei tiesai, aš stengiuos atitaisyti tokias klaidas ir tendencijas bent tuose reikaluose, kurie buvo man geriau žinomi.

Aplamai turiu pasakyti, kad ši mano knyga nėra mano paskelbtų autobiografinių atsiminimų tęsinys, bet tik mano papildymų, minčių ir įvairių pastabų rinkinys. Ji skiriasi nuo pirmųjų dviejų tomų dar ir tuo, kad ten aš esu rašęs daugiau apie savo darbus ir apie save, tuo tarpu naujoje knygoje daugiau rašoma apie kitus.

— Ar nuo 1957 m., kada pasirodė antrasis memuarų tomas, yra iškilę naujų reikšmingų faktų, liečiančių nepriklausomos Lietuvos likimą? Jei taip, Jūsų nuomone, kurie iš jų yra reikšmingiausi ir kaip jie atsispindi Jūsų naujame prisiminimų tome?

— Jokių naujų lemiamos reikšmės politinių faktų beveik neiškilo, nors svarbių ir reikšmingų faktų buvo gana daug. Pirmiausia, didelis Lietuvos bylos išpopuliarinimas laisvam pasaulyje ir didėjantis naujų nuoširdžių Lietuvos draugų skaičius visose pasaulio šalyse. Prie tokio Lietuvos reikalų išpopuliarinimo prisidėjo ir prisideda ne tik lietuvių išeivių veikėjai ir jau išeivijoje išaugęs ir subrendęs lietuvių jaunimas, bet ir tie nuoširdūs Lietuvos draugai kitataučiai. Paskiausiu laiku tą populiarumą dar labiau ir dramatiškai iškėlė ir okupuotoje Lietuvoje pasireiškę mūsų nelaimingųjų tautiečių protestų reiškiniai, net dramatiški savo gyvybės paaukojimai — susideginimai. Visi tokie reiškiniai turi ir turės labai didelės reikšmės Lietuvos nepriklausomybės likimui. Tos naujausios aukos už Lietuvos laisvę yra tęsinys aukų, sudėtų ant Tėvynės aukuro per karus už Lietuvos nepriklausomybę 1919-1920 metais, per lietuvių patriotų sukilimą 1941 metais, per lietuvių partizanų beviltiškas kovas 1944-1952 metais, per lietuvių trėmimus į Sibirą, per lietuvių kalinimus bolševikų ir nacių kalėjimuose ir koncentracijos stovyklose. Lietuvių tauta niekad negalės užmiršti tų savo aukų. Jos plačiau yra paminėtos ir mano naujoje knygoje.

— Ar nuo to laiko, kada išleidote savo atsiminimus yra kas įvykę ar paaiškėję, kas būtų keitę Jūsų požiūrį į nepriklausomybės praradimo istoriją?

— Jokių tokių įvykių nebuvo. Buvę mūsų valstybininkai, partijų vadai ir visuomenininkai išeivijoje, o taip pat bolševikų kontrolėje ir jų cenzūros priežiūroje likę mūsų tautiečiai okupuotje Lietuvoje, kaip ir patys Lietuvos okupantai, spaudoje tebekelia beveik tuos pačius senus savo argumentus, dažnai neteisingus ir šališkus, kartais net visai išgalvotus, teisindami save ir įtarinėdami bei kaltindami kitus, savo politinius priešus ar oponentus. Tokie pareiškimai dažniausiai ne aiškina buvusius įvykius, bet dar labiau juos aptemdina. Aš nekeičiu savo požiūrio, išreikšto mano jau paskelbtuose atsiminimuose. Man dabar tik dar labiau aiškėja, kad 1940 metų pavasarį, dar prieš birželio 15 dieną, buvo padaryta didelė klaida, nieko neveikiant ir nesiruošiant sutikti tada jau aiškiai pribrendusį Maskvos ultimatumą. Tada, nors jau ir pavėluotai, bet dar galima buvo paruošti valstybinį aparatą eventualiai evakuacijai ir kariuomenę paskutiniajam pasipriešinimo žygiui — (ne karui su Sovietų Sąjunga, nes tai buvo neįmanoma). Tada ir Lietuvos vyriausybės sprendimas per paskutinį jos posėdį prezidentūroje birželio 15 dieną būtų buvęs kitoniškas. Nors tai ir nebūtų išgelbėję Lietuvos nepriklausomybės, tačiau vėlesni rezultatai, bent politiškai, būtų buvę palankesni mums.

Antra dar didesnė klaida, ne tik Lietuvos, bet ir Latvijos ir Estijos, buvo jų susiskaldymas ir neapjungimas savo jėgų prieš eventualų visų trijų valstybių bendrą priešą — Sovietų Sąjungą. Pabaltijo valstybės rimtai nemėgino atitaisyti tos klaidos per visą 20 metų nerpiklausomybės laikotarpį. Naujoje savo knygoje aš smulkiau nagrinėju tą klausimą.

Kai kurių mūsų politikų net iki šiol nepasikeitęs įsitikinimas, kad Lietuva turėjusi eiti kartu su Vokietija, mano įsitikinimu yra klaidingas, nes dėl tokio susirišimo Lietuva būtų susilaukusi dar skaudesnio likimo. Savo knygoje daugiau rašau apie tai.

— Jūsų memuarai sukėlė plačias diskusijas, net polemiką, dėl įvairių pasisakymų, liečiančių mūsų netolimą istoriją. Jūs iki šiol į tai beveik nereagavote. Įdomu, ar naujame tome reaguosite į anas diskusijas?

— Taip. Šį kartą reaguosiu. Mano paskelbtų atsiminimų sukeltos diskusijos buvo tikrai labai plačios, kartais net karštos. Kai kurie tų diskusijų dalyviai ir mano knygų kritikai (žinoma, ne visi) buvo labai šališki ir dažnai nukrypdavo į asmeniškumus ir į autoriaus įžeidinėjimus bei niekinimus. Ir diskusijos, ir polemika, ir kritika yra pageidaujamos, tačiau jos turėtų būti kultūringos ir neturėtų iškreipti buvusių įvykių realybės ir istorinės tiesos. Savo naujoje knygoje aš reaguoju į tas buvusias diskusijas ir kritikas, gerąsias ir blogąsias.

— Per paskutinius du dešimtmečius yra pasirodę eilės valstybininkų ir veikėjų, likusių Lietuvoje ir esančių išeivijoje, atsiminimai apie nepriklausomybės laikotarpį ir jo praradimą. Pasirodė ir viena kita lietuvių bei kitataučių studija apie 1939-40 m. laikotarpį. Jūsų nuomone, kurios iš jų įneša daugiausia į to laikotarpio istorijos mokslą, kokios problemos iki šiol dar laukia išsamesnio aiškinimo?

— Labai malonu, kad nemažas skaičius mūsų valstybininkų, politikų ir visuomenės veikėjų jau yra parašę savo atsiminimus. Ir kartu labai gaila, kad daug Lietuvos nepriklausomybės laikotarpio veikėjų jau nukeliavo į amžinybę, nepalikę jokio rašyto žodžio būsimoms kartoms. Dalis jų dėl vienos ar kitos priežasties negalėjo parašyti, bet buvo ir tokių, kurie galėjo ir turėjo parašyti ir vis tik nieko neparašė. Jau turime J. Audėno, J. Brazaičio - N. E. Sūduvio, A. Budreckio, J. Daumanto, L. Dovydėno, A. Merkelio, K. Musteikio, S. Rūkienės, L. Sabaliūno, V. Šliogerio, A. Tarulio ir kitų vertingus veikalus, daugiau ar mažiau liečiančius aną Lietuvos istorijos laikotarpį. Bet yra dar nemažų spragų. Ypač trūksta išsamesnio aiškinimo apie Lietuvos vyriausybės ir kariuomenės vadovybės veiklą Lietuvos politinės krizės laikotarpyje 1940 metų pirmame pusmetyje. Šiuo atžvilgiu jaučiama didelė spraga ir bususio krašto apsaugos ministerio b. gen. K. Musteikio "Atsiminimų fragmentuose". Taip pat dar laukiama platesnė studija apie lietuvių partizanų epopėją ir apie lietuvių tremtinių tragediją Sibire, Urale, Kazachstane ir kitur.

— Be abejo, stebite pasaulio įvykius ir jų reikšmę Lietuvos klausimui. Įdomu ir svarbu būtų patirti Jūsų nuomonę apie besikeičiančių tarptautinių sąlygų reikšmę Lietuvai, ar, sakysim, paskutinio dešimtmečio eigoje tarptautinė santykių raida nepasuko Lietuvos dabartinio statuso įteisinimo kryptimi?

— Su dideliu susirūpinimu seku tą reikalą ir matau, kad tarptautinių santykių raida nors iki šiol dar nėra pasisukusi, tačiau gali pasisukti mums nepageidaujama kryptimi. To klausimo la-

(Nukelta į 3 psl.)

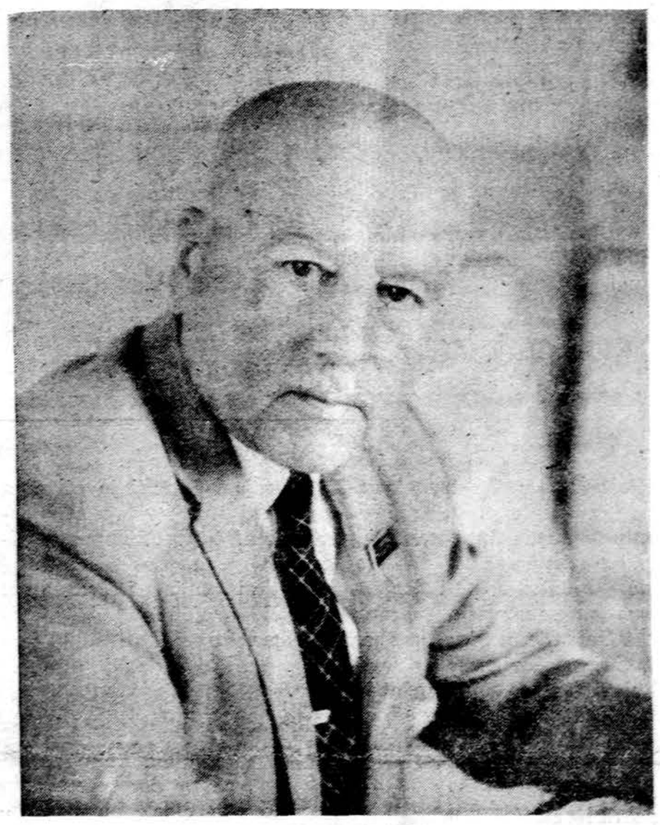

Gen. Stasys Raštikis

Lietuvos kariuomenė nepriklausomybės metuose. Nuotr. V. Maželio

Veidai ir vaizdai senojoj Pennsylvanijoj (VII)

Kur siautė baisūs potvyniai

VLADAS RAMOJUS

Dvi pilnas savaites praleidus Allentowno vyskupijoje, kuri apima pačias seniausias lietuvių parapijas Pennsylvanijos anglių kasyklų rajone, pastudijavus bei nufotografavus jų gyvenimą, dar liko kelios dienos išvykai į Wayoming klonį, kur glaudžiasi tokie gerai žinomi miestai, kaip Scrantonas ir Wilkesbarre, o apie juos maždaug šešiolika lietuviškų parapijų. Ruošdamiesi kelionei, tikėjomės, kad per 3 savaites galėsim pilnai įvykdyti savo užsibrėžtą uždavinį ne tik Allentowno vyskupijoje, bet taip pat ir Wayoming klonyje. Bet praktika parodė ką kitą: per tokį trumpą laiką 28 parapijas gali tik apgraibomis apibėgti, bet ne jų gyvenimą ištirti. Todėl ilgiau užsibuvom Šenadoriaus apylinkėse, o Wayoming klonyje šį kartą nutarėm tik apsižvalgyti, ilgesnę išvyką atidėdami kitiems metams. Taip pat, prieš apleidžiant tą pačią seniausią Amerikos lietuvių salą, noriu pabrėžti, kad tik dalį įspūdžių bei aplankytų parapijų paskelbiau "Draugo" kultūriniam priede. Skelbiau tik kai kuriuos įspūdžių aspektus. Pagrindinė medžiaga paliekama albumui, kurį išleisime drauge su keliolika šimtų kun. A. Kezio nuotraukų. Taip pat nuoseklesnius žurnalistinius šios išvykos įspūdžius skelbiu "Tėviškės Žiburiuose", kur aprašomos visos mūsų aplankytos lietuvių parapijos bei kolonijos Allentowno vyskupijoje. Žinau, kad dar daug mūsų aplankytų kunigų, seselių, vargonininkų ir kitų gerų lietuvių nebus suradę savo veidų bei aprašymų šių septynių reportažų serijoje. Visų labai prašau palaukti, kol išeis knyga Prie jos pradėta dirbti ir toliau bus dirbama kantriai bei nuosekliai, nes tikimės, kad toji knyga—albumas bus ne vieno dešimtmečio paminklas Pennsylvanijos Lietuvai.

Iš Šenadoriaus į Wilkesbarrę, kur yra maždaug 60 mylių kelio, palydėjo pats mūsų kelionės įgalintojas bei globėjas prel. J. Karalius. Pasiekus Wilkesbarrės Šv. Trejybės lietuvių parapijos kleboniją, jis mus su kun. A. Keziu perdavė prel. Boll-Baltusevičiaus globai, o pats, pasiėmęs globoti stud. E. Bradūnaitę, kartu su ja grįžo į Šenadorių, kur Elenutei teko dar kelias savaites padirbėti, kol užrašė pačios atkastą lietuvių angliakasių tautosakos lobyną. Jai ten besidarbuojant, Elenutę ir toliau globojo prel. J. Karalius, kun. J. Neverauskas, kun. M. Jarašiūnas, seselės vienuolės, Ramylienė ir kiti.

Tuo tarpu mudu su kun. A. Keziu nenorėjom ilgai trukdyti nemažą parapiją administruojančio ir kartu kūrijoje aukštas pareigas einančio prel. J. Boll, gražiai bei mielai kalbančio lietuviškai, ir paprašėm surasti asmenį, kuris būtų mūsų trumpos kelionės vadovu. Bet, pasirodo,prelato iš anksto viskas buvo sutvarkyta. LRK Susivienijimo darbuotojas bei "Garso" redaktorius Matas Zujus, Lietuvos Nepriklausomybės kovų dalyvis, vėliau dar nepriklausomybės laikais atvykęs į JAV, prel. Boll paprašytas, jau buvo mums smulkiai paruošęs maršrutą su adresais bei klebonų pavardėmis.

Kai atvykom į LRK Susivienijimo įstaigą Wilkesbarre miesto centre, mus pasitikęs M. Zujus padavė 16 parapijų sąrašą. Mudu su kun. A. Keziu išsigandom: per tris dienas gal tepajėgsim aplankyti tik vieną kitą. Tuo tarpu M. Zujus buvo optimistas sakydamas: "Per pusę dienos aplankysit visas lietuviškas parapijas, nes jos taip arti viena kitos.." Wilkesbarrėje, bebūnant LRK Susivienijimo įstaigoje, užėjo smarkus lietus. Tą kartą nei mes, svečiai, nei, tikriausiai, vietiniai, nepagalvojom, kad po poros mėnesių šį miestą nusiaubs baisios liūtys, kad bus padaryti milžiniški nuostoliai, daug žmonių liks be pastogės ir praradę savo turtą. Toji tragedija ištiko Wilkesbarrę praėjusį liepos mėn. Tada mūsų jau ten nebebuvo, bet, skaitydamas laikraščiuose žinias apie tą baisią nelaimę, pirmoj vietoj prisiminiau senus lietuviškus laikraščius ir kitą brangią lietuviams archyvinę medžiagą, sukrautą LRK Susivienijimo įstaigos archyvuose. Žinau, tada kilojau senus "Garso", "Tėvynės" ir kitų senųjų laikraščių komplektus, taip norėdamas juos išprašyti Br. Kviklio archyvui Chicagoje. Bet M. Zujus buvo kietas ir saugojo bei gerbė jų sukrautą archyvinį turtą, vis prisimindamas kun. prof. F. Kemėšio laikus, kai profesorius per metus į LRK Susivienijimą įrašydavo net iki 1500 naujų narių, kai išsirikiuodavusios eilės lietuvių, norinčių patekti nariais į susivienijimą.

Pirmoji vieta, kurią aną lietingą pavakarį, dar būdami LRK Susivienijimo įstaigoje, planavom aplankyti, buvo Lynwood. Ten turėjom surasti naują lietuvių bažnyčią, statytą 1957 m.Ten turėjom surasti didžiojo lietuvybės kovotojo JAV kun. A. Burbos Plymouthe pastatytos Šv. Kazimiero liet. bažnyčios, kurią vėliau prarijo prasivėrusių senų anglių kasyklų tuneliai, pakaitalą. Prie naujojo parapijos ansamblio sustojom 1972 m. gegužės 16 d. saulėlaidoje. Aš pasilikau automobilyje, o kun. A. Kezys įėjo į kleboniją prisistatyti bei susipažinti. Buvom tikri, kad ir čia mus lydės tokia pat klebonų globa, kokią patyrėm Šenadoriuje bei jo apylinkėse. Beje, po kelių minučių kun. A. Kezys grįžo nusiminęs. Esą, klebonas turįs žiūrėti programą televizijoje, taip pat laukiąs svečių ir visai nenorįs net bažnyčios atrakinti. Tarp kitko pasakęs, kad parapijai priklauso daugiau lenkų negu lietuvių. Į kun. A. Kezio klausimą, ar parapija tebėra tautinė ar teritorinė, klebonas atsakęs: "Ji turėtų būti teritorinė"...

Savo akimis nemačiau to klebono, turinčio gražią lietuvišką pavardę. Bet kai kun. A. Kezys sujaudintas perdavė savo įspūdžius, suvirpėjo ir mano kraujas: kun. A. Burbos laikais čia net lenkų lavonus iškasdavo ir išmesdavo iš lietuvių kapinių, o dabar štai, kelioms kartoms praėjus, kun. A. Burbos įpėdinis, lietuvių kilmės klebonas, didžiuojasi, kad jo parapijoje daugiau lenkų, negu lietuvių, kad ji turi būti teritorinė..

Nebegrįžom daugiau į tą nesvetingą kleboniją, atidėdami tai kitiems metams. Bet šią vasarą, jau po mūsų apsilankymo, "Drauge" skaičiau žinią, kad auto nelaimėje žuvo Lynwood liet. parapijos klebonas. Tik pavardė jau buvo kita. Matyt, aną, mūsų nepriėmusį, vyskupas iškėlė kitur. Gal jis gavo teritorinę parapiją?. Taip pat iš paskutiniu metu gautų laiškų sužinojom, kad didžiojo potvynio metu iš visų lietuviškų parapijų ten labiausiai nukentėjo Lynwoodas. O gaila, nes buv. klebonui nesiryžus nei bažnyčios atrakinti, kun. A. Kezio foto objektyve nėra nei vienos tos bažnyčios bei vitražų ir kitų meno detalių nuotraukos.

Nuo Lynwoodo visai netoli Kingstonas su didele ir įdomia Šv. Marijos lietuvių bažnyčia. Sustojus prie erdvaus parapijos ansamblio, vėl prašiau kun. A. Kezį nueiti į kleboniją, pats pasilikdamas automobilyje. Pamatę lietuvišką vytį, mane apspito senukai lietuviai angliakasiai ir bandė užvesti kalbas įvairiomis temomis. Bet tuoj sugrįžo kun. A. Kezys su šypsena: "Klebonas labai mielas, einam į vidų". Klebonijoje pasitiko Marianapolio auklėtinis klebonas kun. A. Norkūnas, įšventintas 1944 m. Jis čia atkeltas po ilgamečio klebono biržiečio kun. Inčiūros mirties. Nors jau temo, bet klebonas mielai aprodė visą didelę bažnyčią, kurią rengiasi netrukus perstatyti. Bažnyčia pastatyta kun. V. J. Kudirkos, visur vitražuose ir kryžiaus keliuose įrašai tik lietuviški. Mūsų ypatingas dėmesys nukrypo į vitražuose įamžintus vyskupų M.Volančiausko-Valančiaus ir A. Baranausko portretus. Tai, tur būt, pirma tokia istorinė naujiena Amerikos lietuvių bažnyčiose. Iš visų pusių bandėm žvelgti į tų didelių Bažnyčios bei lietuvių raštijos vyrų vitražus, tik bėda, kad jie įrėminti pačiame bažnyčios gale, dabar didžia dalimi užstojami vargonų. Kun. A. Norkūnas žadėjo perremontavus bažnyčią juos labiau iškelti, kad jie ryškiau atsivertų prieš maldininkų akis. Taip pat pažadėjo, kad bus palikti senieji vitražai, kryžiaus keliai su visomis tautiniai religinėmis insignijomis.

Kadangi jau buvo vakaras, kun. Norkūnas paprašė rytojaus dieną jį vėl aplankyti. Tada jis mus nuvežė prie kun. A. Burbos kapo senose, apleistose Plymoutho parap. buvusiose kapinėse, į kurias prieiti tegali tik brisdamas per tankius brūzgynus. Už ketvirčio mylios nuo kapinaičių yra ta vieta, kur stovėjo kun. A. Burbos pastatyta Plymoutho liet. Šv. Kazimiero bažnyčia, viena iš didžiausių lietuvybės švyturių. Bet ją jau mūsų laikais prarijo prasivėrę senų kasyklų tuneliai. Kun. A. Norkūnas pasakojo, kaip seniau, angliakasiams meldžiantis Šv. Kazimiero bažnyčioje, ypač Pakylėjimo metu, girdėdavosi, kaip po bažnyčia dunda angliakasių įrankiai, kaip žemėse krenta anglies skaldos gabalai. Tada visiems buvo aišku, kad kasyklos iškilo per daug į paviršių, ir vieną dieną gali ištikti nelaimė. Dabar buv. bažnyčios vietoje tiesiasi nemažas daržas, yra senosios bažnyčios plytų bei cemento blokų, aplink ratu tebeauga dideli medžiai, kuriuos, dar vaikas būdamas, sodino ir mūsų palydovas kun. A. Norkūnas. Tebestovi buv. klebonijos ir vienuolyno pastatai, kur gyvena jau kiti žmonės. Čia subėga dabartinių Lynwoodo ir Kingstono parapijų ribos. Kingstonas garsus tuo, kad čia 1922-1932 m. veikė didelė šeštadieninė lituanistinė mokykla, kad iš šios parapijos gyveniman išėjo net 17 lietuvių kunigų.

Važinėjant po šias istorines apylinkes, pro senas, dabar jau uždarytas anglių kasyklas, mūsų vadovo kun. A. Norkūno mintys dažnai nukrypdavo į praeitį:

— Jei užsuktume pas šios apylinkės senus angliakasius, beveik beraščius, visur rastume stovinčius pianinus. Tai liūdnos praeities liekanos. Senovėje čia niekas nesirūpino žmonių švietimu, jų socialiniu aprūpinimu, bet, matyt, kasyklų bosų būta ir pianinų kompanijos agentų. Tad jie kišo brangius pianinus kone kiekvienam angliakasiui, o šie, išsigandę, juos pirko, kad paskui

(Nukelta į 3 psl.)

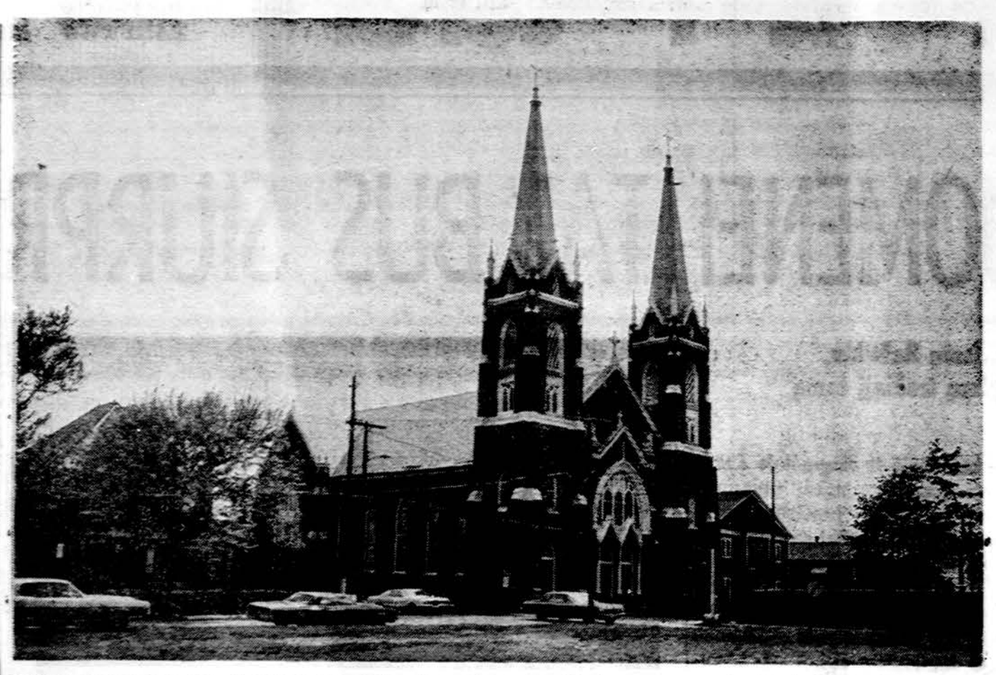

Wilkes-Barre liet. Šv. Trejybės bažnyčia. Šias vietas praėjusią vasarą nusiaubė baisūs potvyniai, daug žmonių prarado ne tik turtą, bet ir pastogę. (Lietuvių foto archyvas)

Čia stovėjo kun. A. Burbos pastatyta Plymoutho lietuvių Šv. Kazimiero bažnyčia. Vėliau ją prarijo prasivėrę senųjų anglių kasyklų tuneliai. Dabar aikštėje palikę tik cemento blokai ir už ketvirčio mylios apleistose kapinaitėse Amerikos lietuvių švietėjo bei didžiojo kovotojo prieš lenkomanus kun. A. Burbos kapas. (Lietuvių foto archyvas)

Kertinė Paraštė

(Atkelta iš 1 psl.)

kui, pralaiminčiam ir pavergtajam.

Eilinis žmogus prisitaikys prie besikeičiančių savo tautos dėmių žemėlapy, nes istorija jį moko skepticizmo, ir jis žino, kad čia veikia natūralios išsilaikymo ir per ankstyvos griovimo jėgos. Turint žurnalistinę, akademinę ir kitokią istorinę nuovoką, eilinis žmogus kartais pats turi susidaryti savo įžvalgą arba ieškoti atsakymų net literatūroj, tokioj kaip "Karas ir taika", "D. Živago", Solženicino raštai ir mūsiškių Kralikausko, Marcinkevičiaus, Alanto ir kitų rašytojiškos įžvalgos. Tų visų knygų ir įžvalgų nebūtų, jei žmogus visuomet tikėtų tik tuo, kas jam pasakoma, kas jam peršama, ir jei viskas būtų labai aišku ir neklaidinga. *P. Mln.*

Tel. ofiso HE 4-5849 res. 388-2231
DR. PETER T. BRAZIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
2454 West 71st Street
Val. pirm. ketv. ir ikt. popiet, antr. penkt. 5 trečd. ir šešt. tik susitarus

Dr. Antano Rudoko kabinetą perėmė
DR. EDMUND E. CIARA
OPTOMETRISTAS
2709 West 51st Street
Tel. GR 6-2480
Val. pagal susitarimą: pirmad. ir ketv. 1—4 ir 7—9; antrad. ir penkt. 10—4 šeštad. 10—2 val.

Ofs. tel. 735-4477 Rez. PR 8 6860
DR. E. DECKYS
GYDYTOJA IR CHIRURGĖ
SPECIALYBĖ — NERVŲ IR EMOCINĖS LIGOS
CRAWFORD MEDICAL BUILDING
6449 So. Pulaski Road
Valandos pagal susitarimą

Rezid. Tel. — GI 8-0873
DR. W. M. EISIN - EISINAS
AKUŠERIJA IR MOTERŲ LIGOS
GINEKOLOGINĖ CHIRURGIJA
6132 So. Kedzie Ave., WA 5-2670
Valandos pagal susitarimą. Jei ne atsiliepia, skambinti: MI 2-0001

Tel. — BE 3-5383
DR. A. B. GLEVECKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Specialybė Akių Ligos
3907 West 103rd Street
Valandos pagal susitarimą

Ofiso tel. PR 8-2220
Namų — rezid. — PRospect 8-9081
DR. JANINA JAKŠEVIČIUS
J O K S A
V A I K Ų L I G O S
2656 West 63rd Street
Pirmad., antrad., ketvirtad. ir penkt. nuo 12 iki 3 val. ir nuo 5 iki 6 val. vak. šeštad. nuo 1 iki 4 val.

Ofs. PO 7-6000 Rez. GA 3-7278
DR. A. JENKINS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3844 West 63rd Street
VAL.: kasdien nuo 1—4 p. p. ir 6 iki 8 val. Trečiad. ir šeštad. uždaryta

Ofiso ir buto tel. OLympic 2-1381
DR. F. V. KAUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1407 So. 49th Court, Cicero
Val. kasdien 10-12 ir 4-7 Trečiad. ir šeštad. tik susitarus

DR. ALG. KAVALIONAS
VIDAUS LIGŲ IR KRAUJO SPECIALYBĖ
4540 South Pulaski Road
Valandos pagal susitarimą
Skambinti — 585-2525

Tel. ofiso ir buto OLympic 2-4159
DR. P. KISIELIUS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1443 So. 50th Avenue, Cicero
Kasdien 1-3 val. ir 6-8 val. vak. išskyrus trečiadienius
Šeštadieniais 12 iki 4 val. popiet

Tel. REliance 5-1811
DR. WALTER J. KIRSTUK
(Lietuvis gydytojas)
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3925 West 59th Street
Val.: pirmad., antrad., ketvirtad. ir penktad. nuo 12-4 val. p. p. 6—8 val. vak. šeštad. 12—2 val. p. p. ir trečiad. uždaryta.

DR. IRENA KURAS
GYDYTOJA IR CHIRURGĖ
KŪDIKIŲ IR VAIKŲ LIGŲ SPECIALISTĖ
MEDICAL BUILDING
7156 South Western Avenue
Valandos: Kasdien nuo 10 v. ryto iki 2 v. popiet. Trečiad. ir šeštad. nuo 10 v. ryto iki 1 v. popiet.
Ofiso telef. RE 7-1168
Rezid. telef. — 239-2919

Perskaitę "Draugą", duokite jį kitiems pasiskaityti

DR. ANNA BALIUNAS
AKIŲ, AUSŲ, NOSIES IR GERKLĖS LIGOS
Pritaiko akinius
2858 West 63rd Street
Val.: kasdien 10—12 val. ir 7—9 v. vak. Šeštadieniais 10—1 val. Trečiad. uždaryta. Ligoniai priimami susitarus
Ofiso telefonas PR 8-3229
Rez. telef. WAlbrook 5-5076

REZID. TEL. 239-4683
DR. K. G. BALUKAS
Akušerija ir moterų ligos
Ginekologinė Chirurgija
6449 S. Pulaski Road (Crawford Medical Building) Tel. LC 5-6446
Priima ligonius pagal susitarimą jei neatsiliepia, skambinti 374-8012

DR. VL. BLAŽYS
PLAUČIŲ IR VIDAUS LIGOS
2801 West 63rd Street
Kampas 63-čios ir California
Valandos pagal susitarimą:
Pirmad., antrad. ketvirtad. nuo 6 iki 7:30 val. vakaro.
Šeštad. nuo 2 iki 3:30 val
Trečiad. ir penktad. uždaryta
Ofiso telef. 476-4042
Rezid. tel. WAlbrook 5-3048

DR. C. K. BOBELIS
DR. B. B. SEITON
INKSTŲ IR ŠLAPUMO TAKŲ CHIRURGIJA
Tel. — 695-0533
FOX VALLEY MEDICAL CENTER
860 Summit Street
Aurora, Ill. — Aurora, Illinois

DR. NINA KRAUCEL KRIAUČELIŪNAITĖ
AKUŠERIJA IR MOTERŲ LIGOS
6132 S. Kedzie Ave
Tel. WA 5-2670 neatsiliepus skambinti 471 0225 Valandos pagal susitarimą

DR. MARIJA LINAS
AKUŠERIJA IR MOTERŲ LIGOS
2817 West 71st Street
Telef. HEmlock 6-3545
(Ofiso ir rezidencijos)
Valandos pagal susitarimą

Ofiso HE 4-1818 Rez. PR 6-9801
DR. J. MEŠKAUSKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
SPECIALYBĖ VIDAUS LIGOS
2454 West 71st Street
(71st ir Campbell Ave. kampas)
Pirmad., antrad., ketvirtad. ir penkt. nuo 3 val. popiet iki 7 val. vak. Ketvirtad. ir šeštad. nuo 9 v. ryto iki 11 val. ryto — tik susitarus.

DR. FRANK PLEČKAS
OPTOMETRISTAS
Kalba lietuviškai
2618 W. 71st St. — Tel. 737-5149
Tikrina akis. Pritaiko akinius ir "contact lenses"
Val. pagal susitarimą. Uždaryta treč.

DR. A. PUSTELNIKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
SPECIALYBĖ VIDAUS LIGOS
5159 South Damen Avenue
Tel. Ofiso PR 6-7800 Namų 925-7697
Valandos tik pagal susitarimą.
Trečiadieniais uždaryta

DR. LEONAS SEIBUTIS
Inkstų, Pūslės ir Prostato CHIRURGIJA
2656 West 63rd Street
Val. antrad nuo 1 - 4 popiet ir ketvirtad. nuo 5 - 7 vakare
Ofiso tel. 776-2880; rez. 448-5545

DR. J. J. SIMONAITIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Adresas: 4255 W. 63rd Street
Ofiso tel. REliance 5-4410
Res. GRovehill 6-0617
Valandos: pirm. ir ket. nuo 12 val iki 2 val. p. p. ir nuo 7 iki 8 v. vak. antr. ir penkt. nuo 12 iki 2 val. p. p. ir vakarais pagal susitarimą.

DR. P. STRIMAITIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Bendra praktika ir chirurgija
Ofisas 2750 W. 71st Street
TEL. — 925-8296
Valandos: 2—3 v. v. penktad. 10—12 ryto. 2—8 val vak. Šeštad. 1 iki 4 v. vak. Treč. ir sekmad. uždaryta
Rezid. tel. WA 5-3099

DR. VYT. TAURAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Bendra praktika ir moterų ligos
Ofisas ir rez., 2652 W. 59th St
Tel PRospect 8-1223
Ofiso val.: Pirm., antr., treč. ir penkt nuo 2 iki 4 val. ir nuo 6 iki 8 v. v. Šeštad 2-4 val. popiet ir kitu laiku pagal susitarimą.

Of. Tel. HE 4-2123. Namų GI 8-6196
DR. V. TUMASONIS
CHIRURGAS
2434 West 71st Street
Val.: pirm., antrad., ketv. ir penktad 2-4 ir 6-8 Treč. ir šeštad. uždaryta

TEL. PRospect 6-9400
DR. ONA VAŠKEVIČIUS
(VAŠKAS)
GYDYTOJA IR CHIRURGĖ
6648 South Albany Avenue
Val.: pirm., antrd., ketv. 6—8 val. vak., penktad. ir šeštad. 2—4 popiet ir kitu laiku pagal susitarimą.

Tel. ofiso PR 6-6446
DR. F. C. WINSKUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3107 West 71st Street
Valandos: 1—6 val. popiet
Treč. ir šeštad. pagal susitarimą

DR. PETRAS ZLIOBA
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
6449 South Pulaski Road
Ofiso tel. 767-2141. Namų 636-4850
Val.: pirm., antr., ketv. 2—5 ir 6—8, penkt. 3—5, šešt. pagal susitarimą

Paskutinis žvilgsnis nuo Niūpilės lietuvių kapinių kalno į tolstančią Pennsylvanijos Lietuvą.
(Lietuvių foto archyvas)

Kur siautė baisūs potvyniai

(Atkelta iš 2 psl.)

bosai nekeršytų darbe... Nebuvo čia tada ligoninių, nebuvo mokyklų, bet buvo pianinai...

Kai kun. A. Norkūnas mus nuvežė į Kingstono parap. kapines, pro kurias greitai bus pravestas didelis Pennsylvanijos greitkelis, ten jis pademonstravo savo išrastą šių dienų techniką. Senose angliakasių kapinėse dviejų virbų pagalba jis nustato, kur yra kapas, kur tuščia vieta. Kai rankoje laikomi virbai susiglaudžia, reiškia, kad čia yra senas kapas. Kai jie skleidžiasi į šalis, žinia, kad tai tuščia vieta. Kun. A.Norkūnas tikėjosi, kad šis jo išradimas greitu laiku gausiąs oficialų patentą. Mūsų akivaizdoje, toje vietoje, kur virbai išsiskleidė, duobkasiai kasė duobę ir jokio seno grabo čia nerasta.

Tai pat labai malonų lietuvį kleboną, buv. Marianapolio auklėtinį kun. Petrą Ališauską radome didžiojoje Pittstono liet. parapijoje, kur 54 m. klebonavo daugeliui žinomas lietuvybės apaštalas kun. J. Kasakaitis. Kiek nuliūdome Scrantono šv. Juozapo liet. parapijoje, kur 800 parapijai priklausančių šeimų turi aptarnauti pats klebonas kun. M. Ozalas. Seniau čia buvo net du vikarai, bet dabar dėl trūkumo lietuvių kunigų, jų nei vieno nebėra. Klebonas svetimtaučių kunigų nenori priimti, nors pats vaikystėje visai nemokėjo lietuviškai, tik vėliau jį išmokė kun. J. Kasakaitis. Ypač malonų įspūdį padarė naujoji Scrantono Šv. Mykolo bažnyčia, 1941 m. pastatyta tuomet čia klebonavusio prel. Boll-Baltusevičiaus. Nors tais metais lietuvių kalba gal jau nebebuvo tokia madinga, bet susipratęs JAV lietuvis kunigas — naujosios bažnyčios statytojas tiek vitražuose, tiek kryžiaus keliuose visur išlaikė tikslią lietuvių kalbą.

Kadangi į šias apylinkes, į viliojantį Wayoming slėnį esam numatę grįžti ateinantį pavasarį ir čia praleisti tris savaites, nesistengiau atverti tų detalių, kurios liudytų lietuviško pulso gyvybę Wayoming slėnyje, nesistengiau iškelti visos eilės susitiktų įdomių asmenybių. Tai tegu palieka kitiems metams.

Tuo tarpu paskutinį pusdienį ir vakarą, prieš grįždami į Chicagą, praleidom rašytojo Liudo Dovydėno šeimoje už Scrantono. Tai ramus ir įdomus ūkis, kurį galima pasiekti tik lietuvišku, žvyruotu keliuku. Iš ūkio žvelgdamas, tolumoje matai dunksančius kalnus, aukštai kabančią Pennsylvanijos Turnpike autostradą, o apačioje bėga krūmai, miškai, pilni paukščių čiulbėjimo ir pavasario kvapo. Namuose per du aukštus pilna lentynų su knygomis, žurnalais, tik nėra TV aparato. Šalia knygų ir ūkiškos aplinkos, lietuvių svečių pasiilgusios abiejų Dovydėnų širdys. Kadangi rašytojas greitu laiku numatęs išleisti grožinės literatūros veikalą angliakasių gyvenimo temomis, kun. A. Kezys jį nusivežė prie buvusių didžiulių Dixonville anglių kasyklų filmuoti. Žvelgdami į rūstų buvusių kasyklų peizažą, kurias dabar lygina buldozeriai ir kurių greit nei ženklo nebeliks, klausėmės rašyt. L. Dovydėno žodžių, kad čia giliai po tais kalnais dar ilsisi tūkstančiai neištrauktų angliakasių lavonų, kad po visos Pennsylvanijos kalnais dar liko amžiams gulėti ir šimtai mums nežinomų lietuvių. O buldozeriai ūžia, viską lygina ir su laiku užlygins visą senąją Pennsylvanijos Lietuvą. O kiek čia buvo dirbta, krutėta, kad tik ilgiau gyvuotų gyvoji Pennsylvanijos Lietuva. (Pabaiga)

Rašyt. Liudas Dovydėnas su žmona savo ūkyje, Pennsylvanijoj
(Lietuvių foto archyvas)

Ir vėl nurodoma, ką reikia šlovinti

Reikia šlovinti darbą, darbininką — teigia Tomas "Literatūros ir Meno" skiltyse. Esą, lietuvių rašytojų kūryboje sunku rasti darbininką. Pasirodo, iš 22 apysakų, Lietuvoje išleistų 1971 metais, nė vienoje neliečiama darbininkiškoji tema...

"Tomas" pažymėjo, kad laikai, girdi, pasikeitę, Lietuva tapusi "aukštos industrijos ir civilizacijos šalimi ir todėl tikimasi, kad lietuvių literatūroje atsiras kūrinių apie darbą, darbininką, parašytų taip pat sodriai, meniškai, kaip rašoma, anot "Tomo", apie Kaimą, jo žmones ir gamtą. Neseniai įsteigta net premija už prozos kūrinius darbininkiškąja tematika. (Jau kitas klausimas, ar šia premija susivilios mūsų rašytojai okup. Lietuvoje.—E.)
(ELTA).

Lietuvių literatūra vokiškai

Rytų Vokietijos leidyklos vertimais iš lietuvių į vokiečių kalbą daugiau susidomėjo po 1963 m., rytų Berlyno leidyklai "Volk und Welt-Kultur nud Fortschrift" suradus vertėją Ireną Brewing.

"Lit. ir Meno" savaitraštyje (nr. 23) skelbta, kad per 9 metus Brewing, pradėjusi Mieželaičio "Žmogum", išvertė visos eilės lietuvių rašytojų knygų (M. Sluckis, I. Meras, V. Žilinskaitė, V. Sirijos Gira ir kt.). Šiais metais pasirodė į vokiečių kalbą išverstas V. Sirijos Giros romanas "Voratinkliai draikės be vėjo". Kitais metais vokiečių kalba pasirodys "Lietuvių liaudies pasakos", dar Sluckio ir Bieliausko romanai.

Vertėja Brewing yra 1924 m. gimusi Kybartuose, gyveno Šiauliuose, o Kaune ketverius metus lankė "Aušros" mergaičių gimnaziją. Po karo Berlyne Brewing pas prof. Falkenhan, Humboldto universitete, išklausė lietuvių kalbos kursą. (ELTA)

VLADAS ŠLAITAS

PO RUGSĖJO DANGUM

Rugsėjo mėnesio saulė žaidžia virš miesto šaligatvių,
žaidžia virš miesto stogų ir virš mano svajonių.
Tie,
kurie buvo laimingi,
ir tie,
kurie buvo labai nelaimingi,
lygiai vienodai visi atsiguls po siūbuojančia žemės veléna,
po rugsėjo dangum,
saulei liejant rudenio šviesą.
Ar visi po rugsėjo dangum bus vienodai laimingi?
Nežinau. Tik žinau, kad visiems saulė lygiai, vienodai
lies rugsėjo danguj savo švelnią ir dieviška šviesą.

DURTUVAI ROŽIŲ KRŪMUOSE

Jos yra kuklios gražuolės.
Reklamos vietoje —
durtuvai,
išstatyti tarp krūmų.
Bet jos man primena dingusį tavo paveikslą mudviejų meilėje.
Rožės!
Praeitis nėra mirusi.
Taipgi tu,
kuri kartą prieš trisdešimt metų mane bučiavai,
nesi mirusi.
Tavo plaukai nuolat supasi mano svajonėse.
O mano meile!

APIE DIEVO VALSTYBĘ

Jie niekur nedingo, ir niekur jie neprapuolė:
jie visi prisikels iš mirties tokie,
kokie jie buvo paskutinę savo gyvenimo valandą;
jie visi prisikels savo laimei,
arba savo nelaimei
(pagal tai, kaip kiekvienas praleido savo gyvenimą):
Babilonas,
Ninėvija,
Tyras arba Sidonas,
arba krikščioniško
kraujo dėmės po Afrikos liūtų letenom Romoje,
arba vėliau visi tie,
kurie buvo šautuvų buožėmis suvaryti į traukinius
ir išvežioti į tolimą Sibirą šalčiui ir mirčiai
(aš rašau apie rusų pirmąją Lietuvos okupaciją),
arba vėliau visi žydai,
kurie buvo varomi Ukmergėj, Vilniaus gatve žemyn,
į Pivoniją,
idant būtų sušaudyti
(aš rašau apie vokiečių okupaciją),
jie visi,
pradedant seniausiais laikais ir baigiant lietuviais ir žydais,
jie visi prisikels iš mirties tokie,
kokie jie buvo paskutinę savo gyvenimo valandą,
idant niekad daugiau nereikėtų mirties bijoti
(aš rašau apie Dievo valstybę,
kurią kartą labai gražiai Augustinas aprašė).

Nuotrauka V. Maželio

BENDRAS LIKIMAS

Paskutiniuoju metu aš jį matydavau mūsų gatvėje.
Tai buvo senas,
aštuoniasdešimties metų vyras.
Vaikščiodavo jisai svyruodamas.
Dabar jisai mūsų gatvėje jau daugiau nebevaikšto.
Dabar jis jau yra išėjęs į ten,
iš kur niekas daugiau nebegrįžta.
Jo artimieji,
tikriausiai,
dar jį prisimena.
Taipgi aš jį prisimenu,
nes jisai yra nebetolimas mano gyvenimo
paskutinis paveikslas.

Dar kurį laiką pavaikščiosiu mūsų gatvėje,
idant niekad daugiau mūsų gatvėje nebevaikščiočiau.
Toks yra mūsų visų,
mūsų gatvės gyventojų,
bendras likimas.

Iš spaudai paruošto eilėraščių rinkinio
"PRO VYŠNIŲ SODĄ"

Visuomenei tai bus siurprizas

(Atkelta iš 1 psl.)

bai atidus studijavimas ir, kur reikia, tinkamas reagavimas priklauso mūsų politiniams ir diplomatiniams veiksniams ir ypač jų viršūnėms. Neturėdamas gilesnių informacijų tuo reikalu, negaliu siūlyti jokių konkretesnių žygių, pasitikėdamas, kaip ir visi mes pasitikime, mūsų politine ir diplomatine vadovybe ir žinodamas, kad ji tinkamai seka tarptautinių santykių raidą pasaulyje ir daro viską, kas galima padaryti mūsų sąlygose.

— *Išeivijoje vis dar aktualus klausimas: kaip santykiauti su pavergta tauta? Kaip Jūs vertinate mūsų veiksnių užimtą poziciją šiuo klausimu? Kas darytina ir ko vengtina, santykiaujant su kraštu?*

— Pati gyvenimo eiga dažniausiai išsprendžia klausimą kaip išeivija turi santykiauti su savo tautos kamienu, su pavergta tauta. Politiniams veiksniams išeivijoje kartais net nepavyksta savo laiku nurodyti pačią geriausią ir tinkamaiusią kryptį šiuo reikalu. Esu tinkamo abipusio santykiavimo šalininkas. Labai gaila, kad iki šiol tas santykiavimas yra nepilnas, tik vienpusis, nes dabartinis Lietuvos okupantas bijo pavergtųjų ir laisvųjų lietuvių abipusio santykiavimo ir varžo jį, norėdamas ir laisvajame pasaulyje gyvenančius lietuvius įtraukti į jo interesų gynimą. Su tuo negalima sutikti.

— *Gyvendami toliau nuo lietuviškų kolonijų, aiškiau galite įvertinti išeivijos gyvenimą. Įdomu, kas Jus džiugina ir kas Jus jaudina išeivijos gyvenime? Ar prasimato ilgesnė išeivijos ateitis Amerikoje?*

—Džiugu, kad lietuviai išeiviai, ypač didesnėse lietuvių kolonijose, kruta ir juda. Visuomeninis ir kultūrinis gyvenimas yra gyvas —šventės, minėjimai, kongresai suvažiavimai, demonstracijos, koncertai, ekskursijos, paskaitos, mokyklos, kursai, fondai, naujos knygos, laikraščiai, žurnalai, chorai, teatrai, susirinkimai... Ir medžiagiškai lietuviai išeiviai turtėja. Tenka džiaugtis, kad patriotinės lietuvių jaunimo organizacijos gražiai veikia ir sulaiko savo narius nuo ištautėjimo. Visi trokštame ir tikimės, kad tautiniai susipratę ir stiprūs mūsų jaunuoliai ir jaunuolės ir ateityje grumsis su svetima aplinka, tose grumtynėse dar labiau tautiškai sustiprės ir liks ne tik patys ištikimi savo tautos laisvės idealams, bet sulaikys ir grąžins prie lietuvybės ir vieną kitą tautiniai susvyravusį ir nutolusį nuo lietuviškosios bendruomenės jaunuolį ar jaunuolę. Patriotinė lietuvių jaunuomenė duos lietuvių išeivijai ir pačiai lietuvių tautai ir naujų vadų ir naujų kovotojų. Į jų rankas laipsniškai pereis ir lietuvių išeivijos ateitis. Lietuvių išeivija Amerikoje ir kitur nemirs, nors jos gyvenimas toli nuo savo Tėvynės gal dar ir ilgiau užtruktų.

Tik du antikvariatai

Vilniuj ir Kaune veikia du vieninteliai Lietuvoje antikvariatai. Abu dirba sunkiose sąlygose ir toli atsilieka nuo antikvariatų Latvijoje ar Estijoje. Tokios įstaigos Vilniuje vedėjas Eugenijus Dambrauskas "Lit. ir Meno" savaitraštyje aiškino, kad dažni svečiai antikvariate, tai mokslininkai, menininkai ir šiaip literatūros mėgėjai. Užsuka pasidairyti ir turistai.

Populiariausi ir labiausiai perkami klasikų rinktiniai raštai, meno leidiniai. Žomnės labai domisi Lietuvos istorija, kraštotyra, etnografija. Neužsiguli ir nuotykių knygos, vadinami "detektyvai". Tų knygynų, superkančių knygas, darbuotojai anksčiau nemaža metų yra dirbę leidyklose, bibliotekose. Klientai, aplamai, darą neblogą įspūdį — tai, anot Dambrausko, įdomūs, kultūringi ir išsilavinę žmonės. (E.)

— **Kaunietis, kompozitorius Benjaminas Gorbulskis** laikomas vienu produktingiausių lengvosios muzikos kompozitorių šių dienų Lietuvoje. Tik pernai jis sukūrė 37 dainas. Jau 15 metų jis bendrauja su poetu Vytautu Bložė — tai vadinama kūrybinė draugystė.

Kompozitorius Balys Dvarionas

Į velionio, gimusio 1904 m. ir mirusio š. m. rugpiūčio mėn., kūrybos kelią ir gyvenimo vingius žvelgiant

VLADAS JAKUBĖNAS

Balys Dvarionas, pianistas, kompozitorius ir dirigentas buvo vienas ryškiųjų asmenų muzikų tarpe dar Nepriklausomoje Lietuvoje. Laimingų aplinkybių dėka jam teko iškilti į pirmaujančią vietą dabartinėje Lietuvoje. Jo žvaigždė ypač suspindėjo per patį sunkiausią mūsų tautos gyvenimo laikotarpį — 1948 - 1952 metus.

B. Dvariono iškilimas buvo spontaniškas. Jam nereikėjo nė ypatingų prisitaikymo pastangų: viską nulėmė momentas ir konjunktūra. Prie šios temos dar grįšime. Kol kas apžvelkime B. Dvariono vaidmenį Nepriklausomoje Lietuvoje.

Dvariono veikla ir kūryba nepriklausomybės metais

Balys Dvarionas buvo vienas iš 12 vargonininko ir muzikos veikėjo Antano Dvariono - Dvarionavičiaus vaikų stambioje lietuvių R. Kat. parapijoje Liepojaus uostamiestyje, kuris klestėjo ir augo caro laikais. Ne tik Balys, bet ir daugelis jo seserų ir brolių studijavo muziką ir vėliau Lietuvoje (kai kurie Latvijoje) užėmė įvairias muzikines tarnybas. Negalėdamas jų visų nei atminti, nei pažinti, paminėsiu tik vieną, Kauno operos artistę Juliją Dvarionaitę -Montvydienę, kuri nuo 1921 m. praturtino mūsų operos personalą maloniu gerai valdomu, nors ne par stipriausiu balsu (lyrine koloratūra). Vėliau netekus balso, ji, būdama gera pianistė, perėjo į akompaniatorės darbą.

Balys buvo laikomas ypatingu talentu savo šeimoje. Pati jo išvaizda (ilgokais plaukais, lieknas, su kažkokia sustingusio ilgesio, ar nepasitenkinimo, tolimų miglotų horizontų siekimo išraiška) vertė laukti iš jo kažko ypatingo. Balys Dvarionas toks ir buvo: amžinas ieškotojas, sunkiai galįs sukoncentruoti visas pastangas vienon muzikos šakon. Pianistiniais gabumais jis pasižymėjo iš mažens; Lietuvai kuriantis, atvyko į Kauną jau su toli pažengusia technika. Kas jis toks: pianistas, kompozitorius ar dirigentas? Atrodo, kad šis klausimas liko jam pačiam galutinai neišspręstas nei jaunystėje, nei tolimesniame didelių pasisekimų laikotarpyje.

Gavęs stipendiją, 1921 m. Balys išvyko studijuoti Leipzigan, Vokietijoje. Pakliuvo į garsaus prof. Teichmuller klasę, kuris yra išauginęs daug pianistų, bet ir dažnai sugriaudavęs solistines karjeras, pervargindamas mokinių rankas. Siekdamas apvaldyti virtuozinę techniką, skambindamas ištisomis dienomis, B. Dvarionas irgi pajuto didėjantį rankų skausmą. Profesoriaus nuomonė buvo, kad Dvariono rankos ne per daug tinkamos virtuoziniams fortepijono reikalavimams ir patarė specializuotis, kaip koncertiniam vargoninkui. Jaunas Balys nenusileido; persikėlė į Berlyną pas garsų pianistą Egon Petri, kuris taip gi garsėjo sugebėjimu suteikti studentams išlaisvintą techniką. Po metų Dvarionas grįžo į Kauną pajėgiu, nors ir ne virtuozinio tipo pianistu. Gavęs piano mokytojo vietą Konservatorijoje, B. Davrionas pasijuto suvaržytas siauro, operos dominuojamo Kauno muzikinio gyvenimo. Ieškodamas būdų pasireikšti, jis pasišventė liet. fortepijoninės literatūros iškėlimui į viešumą. Po jo pirštais suskambo M. K. Čiurlionio ne tik smulkios preliudijos, bet ir stambesni kūriniai; užgirdome abi J. Gruodžio sonatas, S. Šimkuas "Siluetus", K. V. Banaičio "Sutemų giesmes ir vizijas", Vl. Jakubėno "Iš pasakų krašto". Su violončelistu D. Berkovičium buvo atlikta K. V. Banaičio "Sonata Rapsodija."

1936 m. J. Bieliūnas, mūsų operos veteranas solistas, netekęs balso dėl badymo pasidaryti dramatiniu tenoru (tokių nebuvo mūsų operoje), buvo paskirtas Radiofono direktorium. Buvo tai reto gyvumo ir iniciatyvos pilnas asmuo. Dirigentu jis pasikvietė jau šioje sirtyje pusėtinai pasirodžiusį B. Dvarioną. Šiam ir atiteko reikšminga, pionieriška rolė mūsų simfoninės muzikos raidoje.

Įsteigus Valstybės radiofoną, buvo sudarytas saloninio pobūdžio keliolikos narių orkestrėlis. Jis tiko lengvai muzikai atlikti. Simfoninius veikalus grojant, jis teikė tik parodiją. Vienintelis pilno simfoninio sąstato orkestras buvo Valstybės teatre. Jis nebuvo per daug apkrautas, operoms einant porą kartų per savaitę. Bet Teatro rūmuose ėjo nuolatinė atskirų žinybų kova dėl patalpų repeticijoms. Susidomėjimas simfonine muzika jau buvo pradėjęs kilti. Valstybės teatras net buvo įpareigotas ruošti simfoninius koncertus. Bet tai vystėsi sunkiai, kitoms teatro žinyboms protestuojant. Norint plėtoti simfoninę muziką, buvo reikalingas antras, vien tik tam skirtas orkestras. Kaimyniniai Latvijos ir Estijos radiofonai jau turėjo gerus simf. orkestrus. Pas mus prie taupios min. pirm. J. Tūbelio politikos, Valstybės teatrui suėdant stambią biudžeto dalį, apie papildomas, muzikai skirtas išlaidas negalima buvo nei užsiminti.

Tačiau Švietimo ministerija leisdavo už "ubagišką" atlyginimą, "specialiam reikalui" panaudoti iš kitų biudžeto pozicijų neišnaudotas sumas, pasisamdyti keletą konservatoristų. Kartais pavykdavo juos padaryti pastoviais "bandomais" orkestrantais. Radiofono orkestrui pradėjo vis mažiau trūkti iki "pilno" simf. sąstato. Buvo pradėta rengti net viešus koncertus su gera simfonine programa Kaune ir provincijoje. Čaikovskio ar Beethoveno simfonijos praskambėdavo, tiesa, viršydamos "polėkį", bet ne detalių tikslumą. Suprantama, kad mokiniai-orkestrantai buvo toli nuo tobulybės. B. Dvarionui reikėjo pridėti čia daug papildomo darbo. Tačiau, nuosekliai vartojant psichologinį lošimą su taupiais vyriausybės organais, pamažu ir nejučiomis buvo laimėtas antras pilno sąstato simf. orkestras.

Šio "sąmokslo" aktyvūs nariai buvo Juozas Bieliūnas — Radiofono direktorius ir Balys Dvarionas, su gaivalingu noru diriguoti, nors ir sunkiausiomis sąlygomis. Tam tikrą pastovią pagalbą teikė "Lietuvos Aido" recenzentas Vl. Jakubėnas, "prastumdavęs" į oficiozą reikiamu momentu kronikos žinutę, straipsnį ar recenziją.

Šio viso reikalo finalas buvo liūdnas Dvarionui, bet naudingas orkestrui. 1939 m. pavasarį, po ultimatumo ir Klaipėdos krašto atplėšimo, ministru pirmininku pasidarė kun. V. Mironas. Radiofono orkestro dirigentu, komp. Stasiui Šimkui patariant, buvo paskirtas Jeronimas Kačinskas. Jis parodė nepaprastą sugebėjimą "išvalyti" orkestro skambesį, jo intonaciją, detalių tikslumą. Jau karui prasidėjus, orkestras su didžiausiu pasisekimu viešai koncertavo Kaune, vėliau Vilniuje, kur lenkai stebėjosi jo intonacija ir tikslumu. Vėliau, jau kaip Vilniaus Filharmonijos orkestras, jis žavėjo vokiečius kariškius savo aukštu lygiu.

B. Dvariono nuopelnai, šį orkestrą "po trupinėlį" surenkant beveik iš nieko, buvo užmiršti. O jie tikrai verti paminėjimo. Vėliau B. Dvarionas vis dėlto dažnokai būdavo "dirigentas-svečias" Vilniaus Filharmonijoje.

Kitas B. Dvariono pašaukimo "sapnas" —kompozicija nepriklausomybės laikais nedaug tegavo pasireikšti. Buvo žinoma, kad Leipzige ir Berlyne jis mokėsi pas gerus profesorius ir kad "daug rašinėjąs". Jau konkretus, stambus darbas buvo baletas "Pirštybos", pastatytas drauge su J. Gruodžio ir V. Bacevičiaus trumpais baletais Kauno Valstybės teatre, autoriams diriguojant. Jame buvo parodyta rimta kompozicinė technika, geras baletinės muzikos uždavinio supratimas, įdomus liaudiškų motyvų, ypač sutartinių panaudojimas šokiui lydėti. Tačiau visame tame kažkaip trūko vienijančio savosios asmenybės priedo.

Aplamai galime tarti, kad B. Dvarionas buvo pilnai pripažintas, kaip rimtas pianistas, taipgi ir temperamentingas, smulkiais netikslumais nesidomįs dirigentas, galįs taigi visai padoriai kai ką sukompanuoti (kaip tai įprasta dirigentams).

Dvariono reiškimasis pokario metais

Priartėjo tragiškos 1944 vasaros dienos. Pro paskutinių savaičių Kauno prisiminimų miglą lyg aiškiai matau B. Dvarioną, paniurusį, žvilgsnį įsmeigusį žemėn, kalbantį: "Aš neliksiu... Aš esu Vakarų kultūros... vokiečių kalbą moku iš mažens. Aš Vokietijoje diriguosiu"...

Išėjo kitaip. Aptardamas tarybines sąlygas, pasitraukus į Vakarus stipriausioms jėgoms, pradėsiu nuo to įvykio, kuris visą B. Dvariono gyvenimą nukreipė kita linkme. Tarpe gausių kompocinių darbų režimo reikalams, 1946-1947 m. B. Dvarionas sumanė parašyti koncertą smuikui su orkestru — lietuvių literatūroje tada dar visai naują žanrą. Ir jam pavyko sukurti savo bene geriausią kūrinį. Nesigainiojant moderninių efektų, prisilaikant santūrios, maždaug neoromantinės harmonijos, panaudojus efektingai liaudies dainų, o paskutinėje greitoje dalyje sutartinių melodijas, susidarė veikalas patogus smuikui su gerai orkestruota palyda, pilnai priimtinas gero skonio muzikams, ne per ilgas, ne per trumpas, nepretenduojąs į originalumą, bet išsiskiriąs įdomiais liaudiškais motyvais.

Balys Dvarionas savo koncertą įteikė vadinamam visasąjunginiam konkursui. Vienbalsiu sprendimu jam buvo skirta Stalino (dabar Lenino) premija: šimtas tūkstančių "senųjų" rublių.

Kodėl? Pirmiausia, B. Dvariono veikalas galėjo būti tikrai geresnis už kitų konkurentų. Tačiau, neabejotinai buvo ir kitokių aspektų. Viena: 1948 m. Ždanovas, karo metu fanatiškai gynęs Leningradą, pradėjo, Stalinui pavedus, akciją prieš menininkus, kaltindamas, kad jie karo metu "užmiršo" ir vėl nukrypo į "vakarietišką formalizmą". Toks meno "valymas" jau buvo vykdomas ir 1935 m., kai Stalinas išėjo iš antro veiksmo Šostakovičiaus operos. Dabar vėl laikraščiai ir žurnalai buvo pilni piktų straipsnių; vyko posėdžiai, vieši kaltinimai ir vieši kaltės išpažinimai. Net senukas Gruodis turėjo perskaityti išpažinimą, kad dažnai ėjęs netikru, neliaudišku keliu savo kūryboje. Keistu sutapimu, jis netrukus mirė (1948 m.). Taigi, atmosfera visos Sovietų Sąjungos menininkų tarpe buvo lyg pelės po šluota.

Antra: Pabaltijo kraštai, nors ir "saugiai inkorporuoti", Vakarų valstybėms to fakto nepripažįstant, pasiliko lyg negyjanti žaizda. Lietuvoje, be to, dar vyko partizanų pasipriešinimas.

Ir štai, pabaltietis lietuvis įteikia konkursui veikalą, kuriame nėra ko bijoti, viskas atitinka reikalavimus: santūri, melodinga, romantiška linija, įdomūs liaudiš ki motyvai; ir veikalo visuma visai gražaus lygio.

Nenuostabu, kad B. Dvarionas ir jo premijuotas veikalas praskambėjo per visą Sovietų imperiją. Koncertas buvo išleistas; jis buvo įtrauktas į privalomųjų tarybinių koncertų sąrašą, kuriuos turi pažinti kiekvienas smuiko klasės absolventas.

Iš to sekė daug kas. Veikalą privalėjo nusipirkti bent visos muzikos mokyklos. Pats Dvarionas galėjo atlikti dideles koncertines keliones, veždamasis smuikininką, kuriam dedikuotas kūrinys. Esant orkestrui, jis pats ir dirigavo. Kitose aplinkybėse galima buvo atlikti koncertą su fortepijono palyda. B. Dvarionas gaudavo tada pasirodyti kaip pianistas. Premijuotas, nuosavas kūrinys padidino gastrolių galimumus po satelitinį užsienį. Visa tai pastatė B. Dvarioną į išskirtinę padėtį ir Lietuvoje. Gal tai mažiau atsiliepė tarnyboj, kur jis jau buvo pakeltas profesorium. 1958-61 m. jis buvo pasidaręs Filharmonijos vyriausiu dirigentu. "Jaunimui" jį iš tos pozicijos išstūmus, jis tai skaudžiai išgyveno.

Stalino premija už smuiko koncertą, netrukus dar antra už kažkokią muziką filmui padarė B. Dvarioną žymiu Lietuvos kompozitorium. Pradėjęs gausiai komponuoti, tuoj rusams sugrįžus, jis ir toliau pasiliko itin produktyvus visokiuose muzikos žanruose. Jo sukurta: du koncertai fortepijonui vienas valtornei (french horn), dvi simfonijos ir keletas simfoninių poemų orkestrui; 1958 m. pastatyta opera "Dalia". Be to daugybė visokių smulkesnių kūrinių, tiek instrumentams (variacijos fagotui su fortepijonu), tiek chorui ar solo dainavimui. Iš daugelio smulkesnių kūrinėlių susidaro įspūdis, kad B. Dvarionas išlaikė ir kūrybos srityje savo būdo ypatybę: greit pagal užsakymą ką nors sukurt, tiksliai pataikant į reikalavimus.

Dvariono kūrybos vertinimas

Kaip galėtume įvertinti B. Dvariono kūrybą? Lietuvoje jo padėtis buvo nesugriaunamai tvirta. Atrodo, kad pagal griežtą Sovietų Sąjungos hierarchijos dvasią B. Dvarionas buvo pastatytas į klasę, aukštensę negu kiti to laiko gabiai pasireiškę kompozitoriai. Juzeliūnas, J. Balsys, J. Indra ir kit.

Grynai muzikiškai vertinant, tai vargu ar teisinga. Neteko man masiškai išklausyti B. Dvariono kūrybos; kas girdėta, teikia kiek trafaretinio, bespalvio įspūdžio, nors ypač fortepijono miniatūrose pasitaiko meistriško išbaigimo. Iš to, ką teko girdėti, tai premijotasis smuiko koncertas stovi visa galva aukščiau už kitus Dvariono veikalus. Naiviu, šviesiu melodingumu išskirtina daina "Žvaigždutė", gražių, lyriškai iškilių arijų esama ir operoje "Dalia".

Karjerinis iškilimas uždėjo B. Dvarionui visokių pareigų. Reikėjo stoti partijon; konkursus laimint, reikėjo kabintis "anoje pusėje" itin svarbius ordenus; suprantama, reikėjo rašyti oficialiai patriotinius veikalus, kaip 1950 m. drauge su J. Švedu naują LTSR himną. Laimėtas ir užsitarnavusio SSSR artisto titulas, daug svarbesnis negu vietinis — respublikinis. Įdomu, kad operą "Dalią" bestatant, buvo susidurta su kritika (menine ar politine). reikėjo kažką keisti ir taisyti. Dvarionas atsisakęs bet ką keisti; matyt jautė, kad gali sau tai leisti, nes opera nebuvo nuimta ir ėjo be pakeitimų. Tai buvo 1958 m.. Chruščiovo "laisvės" ir Dvariono iškilimo apogėjuje.

Mudviejų pažintis

Lietuvoje mano santykiai su B. Dvarionu buvo korektiški, bet nebuvo išskirtinai artimi. Užtat čia Amerikoje nuo 1958 m. išsivystė korespondencija, kuri dvelkė lyg ir tikra draugyste. Dvarionas rašydavo 1-2 laiškus per metus, dažnai iš provincijos, įsigėręs, kaip jam buvo įprasta. Laiškai buvo įdomūs ir originalūs; šalia pagrindinės lietuvių kalbos juose buvo pilna citatų vokiškai, rusiškai, lenkiškai, net ir angliškai. Buvo jaučiamas aštrus, net piktas humoras bei ironija (dažnai gudriai tai pasakant tarp eilučių) režimo atžvilgiu. Gaima buvo regėti daug užkulisių muzikos ir bendros politikos sferose.

Ne visai aišku dėl ko, ar dėl "Dalios" kritikos, ar ryšium su "nuvertimu" nuo vyriausio dirigento pozicijos, Dvarionas buvo piktuoju su LTSR kompozitorių sąjunga. Viename laiške (berods iš viešbučio Šiauliuose) jis raše: "Vilniuje dabar mūsų kompozitorių sąjungos plenumas. Aš — "otsutstvoju (rusiškai "manęs ten nėra"). Žinau, kaip ten bus: mala, mala visi liežuviais, o paskui..... Pakalnis". Kompozitorius ir dirigentas J. Pakalnis 1948 m. nusižudė, smarkiai kompozitorių "plenume" iškritikuotas už "vakarietiškus nukrypimus". Iš tikrųjų Pakalniui vargu ar tada grėsė realus pavojus; prasidėjus Ždanovo akcijai prieš menininkus, Stalino laikų dvasioje visur turėjo praeiti valomoji banga. Mūsų kompozitorių sąjungos greičiausiai buvo suprojektuota vienus viešai papeikti, kitus, kaip užsitarnavusį J. Gruodį, priversti patiems "prisipažinti". Dvariono laiške gi šis epizodas laikytinas tikrai meistrišku. Panašių, daug sakančių, "nedasakymų", kuriuos tik aš vienas galėdavau suprasti, buvo ir daugiau. Šiaip Dvariono laiškai rodė asmenį aštrios inteligencijos, plataus apsiskaitymo ir visokeriopų interesų; kartu gi visko pertekusį, dažnai nusivylusį, kenčiantį dėl intrigų. Kai kas buvo suprantama: linkimas alkoholin lydėjo B. Dvarioną visą gyvenimą; neatimdavo jam sąmonės, bet kenkė tarnybiškai. Atrodo, kad vienas svariųjų argumentų jo priešų pusėje, nušalinant jį nuo Radiofono dirigento pozicijos 1939 m. ir

(Nukelta į 6 pusl.)

Kompozitorius Balys Dvarionas pastaraisiais savo gyvenimo metais. Nuotr. A. Baryso

DU BROLIUKAI

3 v. pasaka vaikams

Anatolijus Kairys

Išleido Alvudo Vaikų Teatras.

Leidėjo žodyje sakoma: "Alvudo Vaikų Teatras, įvertindamas veikalo nepaprastą pasisekimą, o kartu ir pagerbdamas vaikų teatro darbuotojus bei aktorius, įdėjusius daug darbo ir kūrybinės dvasios į tris šio veikalo pastatymus, nutarė DU BROLIUKUS išleist atskira knyga. Eiliuotas tekstas lengva, žaisminga ir taisyklinga kalba, tinka scenai, mokyklai ir šeimai. Jie tinka skaityti, deklamuoti ir kitam dovanoti."

Gaunama DRAUGE, 4545 W. 63rd Str., Chicago, Ill. 60629, kaina $2.50. Illinois State gyventojai prie kainos turi pridėti 5% mokesčių.

10-OJI IR PASKUTINĖ 1972 METŲ EKSKURSIJA Į LIETUVĄ!!!

1972 METAIS WALTER RASK-RASČIAUSKAS NUVEŽĖ NET 9 EKSKURSIJAS Į LIETUVĄ: VISOS BUVO PILNOS. KALĖDŲ IR NAUJŲ METŲ LAIKU RUOŠIAMA DAR VIENA KELIONĖ. NORINTIEJI PRALEISTI METŲ ŠVENTES SU ARTIMAISIAIS LIETUVOJE, SKUBĖKITE REGISTRUOTIS — YRA TIK KELIOS LAISVOS VIETOS.

IŠVYKSTA GRUODŽIO MĖN. 21 DIENĄ — GRĮŽTA SAUSIO MĖN. 4 DIENĄ (14 dienų).

11 DIENŲ PRALEIDŽIA LIETUVOJE.

KAINA: NUO NEW YORKO — $660.00

NUO CHICAGOS — $760.00

Taip pat paruošiame kvietimus giminėms atvykti į Ameriką. Dabar pats laikas pradėti rūpintis iškvietimu 1973 metų vasarai.

AMERICAN TRAVEL SERVICE BUREAU

9727 S. Western Avenue

Chicago, Illinois 60643

TELEFONAS (312) 238-9787

5% PER YEAR

Earn interest from date of deposit to date of withdrawal on Regular Passbook accounts.

INTEREST COMPOUNDED DAILY
PAID QUARTERLY
We pay highest rates permitted by law

ASSETS OVER $175,000,000
RESERVES OVER $15,700,000

STANDARD FEDERAL

SAVINGS and LOAN ASSOCIATION OF CHICAGO
4192 ARCHER AVENUE AT SACRAMENTO • CHICAGO, ILLINOIS 60632 • 847-1140
OFFICE HOURS • Monday, Tuesday, Thursday & Friday, 9 a.m. to 8 p.m.
Saturday, 9 a.m. to 12 Noon • Wednesday, no business transacted.

Jaunos Grandinėlės viešnagė

Įspūdžiai ir prisiminimų pluoštai po kelionių ir koncertų Europoje

Šokėjų nuotrauka ir straipsniu **"Bernsteinkettchen erinnert an die Heimat der Eltern"** Bonnos dienraštis "General Anzeiger" pristatė Fed. Vokietijos sostinės ir apylinkių gyventojams Clevelando šokėjus. Ir kiekvienam vietos lietuviui ir mums svečiams iš Amrikos buvo malonu matyti Vokietijos miestuose Bonnoje, Hamburge, Stuttgarte ir kitur plakatus, skelbiančius "Grandinėlė... praesentiert Litausische Volkstaenze". Lygiai kiekvienam kilo nuotaika, skaitant net tolimesnių miestų laikraščiuose "Oldenburgisches Volkszeitung", "Nord-West Zeitung", Luebecker Nachrichten" pranešimus "Das Ensemble tritt auf der Buehne in original litauischen Volkstrachten auf und praesentirt in einem fast zweistuendigen Programm etwa 20 litauische Volkstaenze".

Bet ne čia viskas prasidėjo, ne Bonnoje pirmas šokio žingsnis žengtas. Jau prieš metus klevelandiečio B. Gražulio laiškai Europon ir A. Sagienės tolimesnės pastangos ir darbai pradėjo palengva neįtikėtą Grandinėlės kelionę ryškinti ir konkrečiai formuoti. P. Amerikos patirtis leido mažiau bijoti, daugiau laisviau dirbti. Be komitetų, kelių žmonių pagalba, tėvų ir šokėjų pritarimu Europinės kelionės ruoša prasidėjo.

Darbų įtampa ir rūpesčiai pasiekė ir Clevelando dienraščius. **"Plain Dealer"** atskiram straipsnyje **"Lithuanian Leap"** iškėlė šokėjų malonų kelione nustebimą: **"I can hardly believe it. But we're actually going... this summer", — Živilė Kliorytė. The Cleveland press: .. "Lithuanian dance troupe is set for European tour" Milt Widder** dar prideda: **"The accomplished dance group, one of the great amateur organization in the country".** Žodžiu, Grandinėlės išvykos ruoša jautėsi visame Clevelande ir lietuviškų laikraščių, radijo dėka viso krašto lietuviškoje visuomenėje. Ir ne be reikalo. Tai ne atostoginis pasivažinėjimas, bet koncertinė viešnagė.

Važiavome lietuvišką šokį ir save parodyti

Šokį, muziką gali surepetuoti. Grandinėlė šiuo atžvilgiu, talentų ir sąlygų ribose, pilnai pasiruošė. 2-jų val. programa, šokių turiniu, jų pobūdžiu, atlikimu, buvo sudėta kiek begalima įdomesnė, patrauklesnė, auganti. Savų ir svetimųjų tarpe savęs parodymui, reprezentacijai grupės ribose turimų repeticijų, trumpų pamokymų, žinoma, neužteko. Talkon turėjo ateiti kiekvieno jaunuolio namų aplinka, kurioje iš mažumėlės šeima, mokykla, organizacijos ruošia naują žmogų gyvenimui ir reprezentacijai. O kituose kraštuose gyvenantiems yra veik lygiai žingeidu matyti Amerikos žemėje užaugusius lietuviukus ir scenoje, ir šalia jos. Tad be koncertinio pasiruošimo kiekvienam grupės dalyviui buvo reikalingas ir asmeniškas pasitvarkymas, bendras lietuviškas susipratimas. Kaipgi kitaip? Visoje Europos kelionėje, tiek koncertuose, tiek pobūviuose, susitikimuose ir pokalbiuose Grandinėlės jaunuolis jautėsi ir buvo visų matomas kaip veiklios organizacijos dalyvis — šokėjas, muzikantas, Amerikos lietuviškos visuomenės dalelė, savos, pasaulyje pasklidusios lietuvių tautos gyvas narys. Visa tai kiekvienu metu dvasiniai apimti ir vykdyti reikėjo nemažai jaunystės, sveikatos, ryžto, kantrybės ir truputį talento.

Spektaklių karštyje

Nuo Londono iki rasojančio Manchesterio Grandinėlė Anglijoje paliko lietuviško šokio žingsnius, nuotaiką.

"Ne vienam išriedėjo ašara ir pro ją mes matėme Lietuvą", kalbėjo po Londono spektaklio Lietuvos atstovas p. Balickas.

"Tas plojimas (šokėjams) ilgainiui imdavo prakiurti net viduryje šokio ir tęsdavosi iki pat pabaigos arba, tikriau sakant, iki kito šokio pradžios", Lietuvis, Nr. 33.

"Norėtųsi šią grupę matyti ne kelis kartus, bet keliolika", rašo E. Lietuvyje ponia B. Valterienė. ... "man nėra tekę matyti taip absoliučiai natūralios šypsenos", komplimentas B. Valterienės Grandinėlės "Dukters" šokėjai.

"Absolutely great", po koncerto pareiškė Manchesterio vyr. policijos vadas. "Kostiumai puikūs ... Jūsų jauna mergina vedė šokių orkestrą pasakiškai".

"Nežiūrint mano pažinties su lietuviais tik šis vakaras (šokių koncertas) padėjo man pažinti jūsų kultūrą, tradicijas", — Fred Lee, Manchesterio miesto tarybos narys.

Bonnos, Hamburgo, Baltijos pakraščio Timmendorferstrando, Stuttgarto ir kaimyninių miestų žmonės, televizijų filmos užfiksavo lietuviško šokio figūrų žaismą Vokietijos žemėje. Nors ir ne pirmu kartu, bet vis su dideliu jautrumu. Europa yra nuotaikos pasaulis, liaudies šokio, muzikos kraštas. Veik šalia kiekvieno "Rathauso" aikštės plote vyksta liaudiški pasirodymai. Ir mūsų tėvų žemės reikalui ir garsinimui reikia tik grupės susiklaususių jaunuolių, kurie ir paprastu liaudies šokiu trauktų žiūrovų minios dėmesį. Grandinėlė sudarytų sąlygų rėmuose savais pasirodymais stipriai domino Vokietijos miestų gyventojus, lietuvius ir kitų kraštų turistus. Gauti pridėtiniai pakvietimai šokti Hanovery, Stresoj (Italijoje) ir kitur, bet teko laikytis plano ir tenkintis gautais komplimentais.

"Clevelando lietuviai šokėjai (Die litausischen Taenzer) užsitarnavo iš žinoviškos publikos audringą pritarimą (stuermischen Beifall) ir kvietimą kartoti", rašė "Stuttgart Zeitung" po sėkmingo Grandinėlės koncerto Killesberg'o Freilichtbuehne.

"Maloni ir graži grupė, rodanti pilną harmoniją, ko apie šių dienų šokius negalima pasakyti", prasitarė Hamburgo televizijos programos direktorius, stebėjęs Grandinėlės koncertą Timmendorferstrande savam filmavimui.

"Nuoširdžiai ir ilgai užsitęsiančių katučių susilaukė šokėjų atlikti Kepurinė, Pakeltkojis, Lenciūgėlis, Aukštaičių kadrilis ir eilė kitų lietuviškų šokių. Be lietuvių, koncerto klausėsi ir šimtai vokiečių. Ansamblis pasirodė kaip darnus, vieningas, meniškai pajėgus kolektyvas, kuris dalykiškai pademonstravo lietuviškų taut. šokių grožį bei lietuviškos kultūros puoselėjimo vaisius. Įvairiaspalvius menininkus stebėjo minios žmonių, o visa eilė fotografų bei filmuotojų šokėjus mėgino pasiimti bent nuotraukose". Tai keli sakiniai iš ilgesnių Grandinėlės šokėjų aptarimų, kurie buvo patalpinti Stuttgarte leidžiamame biuletenyje "Lietuvis".

"Jie stebino žiūrovus vis naujomis figūromis (immer neuen Kombinationen) ir veik profesionaliai atrodančiais šokių vaizdais", po didžiule šokėjų nuotrauka rašė "Stuttgarter Nachrichten".

"Jūsų šokiuose išlaikytas liaudies charakteris, liaudies meno tęstinumas", aiškino V.E.L.S. direktorius kun. dr. Celiešius iš Bad Woerishofen.

Šiuos ir eilę kitų atsiliepimų girdint, reikia nemėgti koncertų, nemylėti mūsų šokių, kad galėtum pasitenkinti tik ekskursine jaunimo kelione. Nors ir ne visą laiką šokome, ne visą laiką grojome, bet į šokių judesius, figūras, melodijas, nuotaiką grįždavome ir laisvalaikiu, autobusų belaukiant ir priešpiečius bevalgant. Vis norėdavome gyventi šokio sceniniu pasauliu, kur nesijaučia lankomo krašto aplinka, nuotolis, namų ilgesys, nuovargis; kur kiekvienas gali užmiršti save, kelionės nepriteklius, nemalonumus. Ir tai buvo gražu. Gražu, nes jaunas žmogus (kai nori) gali sugebėti gražius darbus atlikti, save parodyti ir pasaulį pamatyti.

Popiežius Paulius VI ir Grandinėlės šokėjos

Žymius asmenis belankant

Grandinėlė ne tik šoko, grojo, bet organizatorių talka lankė oficialius krašto pareigūnus ir ...

"Jie (šokėjai) pripildė Bonnos rotušės "Gobelinsaal" linksmomis liaudies dainomis, išpintomis melancholiškais akordais", rašė Bonnos dienraštis "General Anzeiger". "Buergermeister Michael Hitz visus priėmė ir sostinės atminimui dovanojo kiekvienam "Porzellantelerchen" su Bonnos motyvais", tęsė toliau minėtas Vak. Vokietijos sostinės laikraštis.

Bonnoje Grandinėlė taip pat buvo priimta prezidentūroje. Kun. V. Šarkos rūpesčiu, tai buvo pirmoji tokios didelės grupė lietuvių viešnagė Vokietijos prezidento įtaigoje. Spaudos šefas visiems grupės nariams aiškino Vak. Vokietijos valdžios struktūrą, atsakinėjo į klausimus ir laukėme prezidento Dr. Gustav W Heinemann (taip buvome informuoti). Prezidentui neatvykus, buvom pavaišinti apelsinų sunka, atsiprašant, buvom pakviesti vėl atsilankyti ir su linkėjimais išleisti į Hamburga.

Hamburgo miesto senato direktorius Carl H. Bonnet, įspūdingame grupės delegacijos priėmime, džiaugėsi galįs miesto senato vardu Grandinėlę pasveikinti, reiškė pasitenkinimą, kad jaunimas neužmiršo savo vyresniųjų tėviškės Lietuvos ir net jos taut. šokius su dideliu pasisekimu toliau puoselėja. Garbė Jums — baigė savo oficialų pasveikinimą Hamburgo senato direktorius.

Stuttgartas. Šį jaukų miestą Grandinėlė pasiekė šeštadienio vakare. Koncertas sekmadienį. Oficialiems vizitams nėra laiko. Bet ir tai sekmadienio koncerte grupė ne tik šoko, karščiu prakaitavo, bet "Virginia Reel" šokiu sveikino koncertan atsilankiusį USA generalinį konsulą ir jo šeimą, o vokišku "Windmueller" džiaugėsi vokiečių žiūrovų maloniu priėmimu ir Baden-Wuerttemberg V.d. reikalų ministerijos atstovo Dr. Wottge su žmona atsilankymu.

Po Grandinėlės apsilankymo Romoje prel. L. Tulaba rašo:

(Nukelta į 7 psl.)

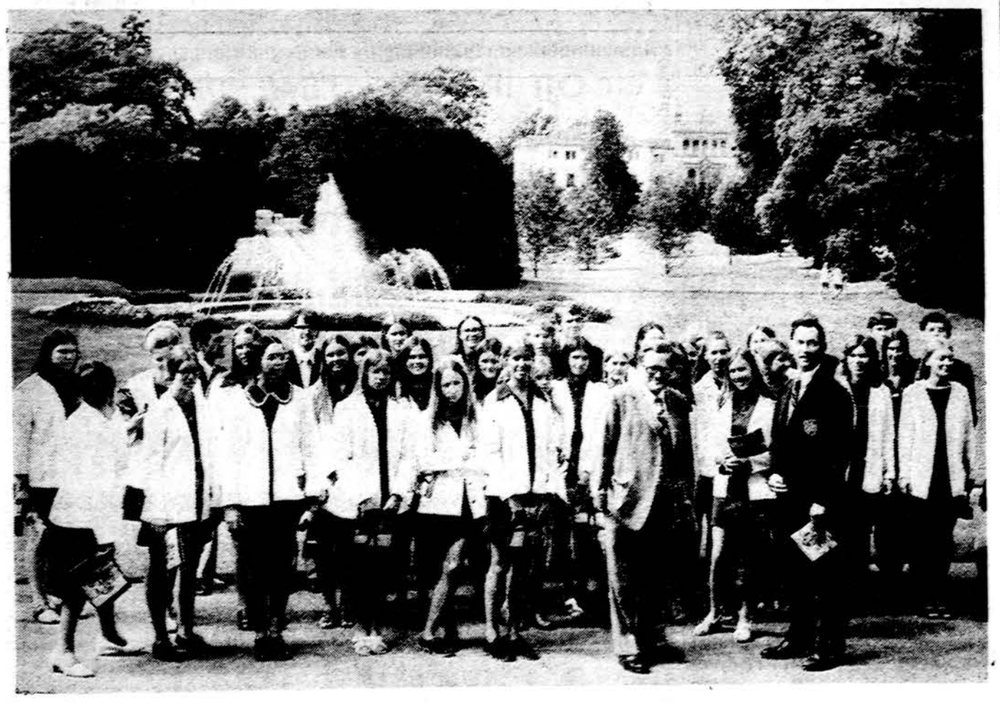

Grandinėlė Vakarų Vokietijos Prezidentūros sodelyje

IŠ MODELINIŲ NAMŲ BALDAI
Galima pirkt dalimis ir išmokėtinai
30% iki 50% nuolaida
SOUTHWEST FURNITURE CO.
6200 S. Western — Tel. GR 6-4421

Jaudinančiais mūsų brolių tėvynėje kančios epizodais išmarginta, iš pirmųjų šaltinių paruošta dokumentuota

MATO RAIŠUPIO
knyga
DABARTIES KANKINIAI

Lietuvos vyskupų, kunigų ir tikinčiųjų kryžiaus kelias pirmojoje ir antrojoje Sovietų okupacijoje

jau atspausdinta 8-ju "Krikščionio Gyvenime" knygų serijos tomu. Ši 436 pusl., kietais viršeliais, su daugeliu iliustracijų knyga gaunama už 10.00 dol., perkant ją atskirai. "Krikščionio Gyvenime" prenumeratoriams, išimties keliu, ji atiduodama už pusę kainos.Ta privilegija gali naudotis ir nauji prenumeratoriai. Užpildžiusieji ir atsiuntusieji šią atkarpėlę nurodytuoju adresu gaus knygą paštu į namus.

ATKARPĖLĖ

"Krikščionio Gyvenime" Adminstracijai
4545 West 63 Street
Chicago, Ill. 60629

☐ Prašau įrašyti mane į "Krikščionio Gyvenime" prenumeratorius, atsiųsti M. Raišupio "Dabarties Kankinius" už pusę kainos ($5.00) ir siuntinėti ateityje išeisiančias šios serijos knygas su 25% nuolaida.

☐ Prašau atsiųsti ..... egz. "Dabarties Kankinių".
☐ Siunčiu prenumeratos mokestį už "Dabarties Kankinius" $5.00
☐ Siunčiu už ..... egz. "Dabarties Kankinių". . . $ .....
☐ Atsiųsinsiu, gavęs knygas.

Vardas, pavardė .....
Nr. ir gatvė .....
Miestas ir valstybė .....
Zip Code .....

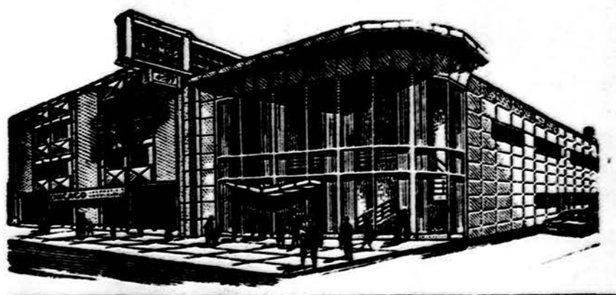

FEDERAL SAVINGS AND LOAN INSURANCE CORPORATION
SAFETY OF YOUR INVESTMENT
INSURED UP TO $20,000

6% PER ANNUM	5¾% PER ANNUM	SHORT TERM 5¼% PER ANNUM	5% PER ANNUM
ON CIRTIFICATES OF $5,000 OR MORE	ON CIRTIFICATES OF $1,000.00	3 or 6 month term	ON ALL PASSBOOK ACCOUNTS
Two Year Maturity	One Rear Maturity	Minimum $1,000.00	

CHICAGOS TAUPYMO IR SKOLINIMO BENDROVĖ del bet kokių jūsų namo pagerinimų duoda paskolas iki $500 00 ir daugiau tinkamomis sąlygomis. O gal Jums yra reikalingi pinigai dėl kitokių reikalų? Ar jei neturite nuosavo namo ir Jums nuobodo mokėti aukštas nuomas, įsigykite nuosavus namus.

DIVIDENDS COMPOUNDED DAILY — PAID QUARTERLY

BET KOKIAIS FINANSINIAIS REIKALAIS KREIPKITĖS Į

Chicago Savings and Loan Assn.

Philomena D. Pakel President

6245 SO. WESTERN AVE. TEL. — GR 6-7575

HOURS Mon 12 P.M. to 8 P.M. Tues 9 to 4 Thurs & Fri 9 to 8 Sat 9 to 12:30

UŽSAKYKITE DABAR GERIAUSIĄ DOVANĄ
Į LIETUVĄ
SPECIALIŲ RUBLIŲ PAŽYMĖJIMUS

INTERTRADE EXPRESS CORP. pirmiausia pasakė apie tai, o jūsų giminės pritarė.

Su specialių rublių pažymėjimais jūsų giminės gali gauti viską, ką tik nori, už dalelę reguliarios kainos, kadangi kiekvienas specialus rublis yra vertas mažiausiai keturių reguliarių rublių ar net daugiau. Tai tas pats, ką įeiti į krautuvę su 100 dol. ir už juos gauti 200 dol. ar 300 dol. vertės prekių, o gal net daugiau. Specialūs rubliai taip pat gali būti paversti į reguliarius rublius aukščiausiu kursu.

SU PILNA GARANTIJA
PILNU DRAUDIMU

TIK INTERTRADE EXPRESS CORP TEIKIA JUMS GREIČIAUSIĄ PATARNAVIMĄ

Pažymėjimai pristatomi jūsų giminėms į namus maždaug per tris savaites. Vieno spec. rublio kursas yra $2.35.

TAS KURSAS APIMA VISKĄ NĖRA JOKIŲ KITŲ MOKĖJIMŲ

Galite siųsti kokią tik norit sumą.

REIKALAUKIT MŪSŲ NEMOKAMO ILIUSTRUOTO KATALOGO

Užsakykite dabar

Užsakykite tik per

INTERTRADE EXPRESS CORP.
125 East 23rd Street
Penktas aukštas
New York, N.Y. 10010
Tel.: 982-1530

LABAI SVARBU AUTOMOBILIAI
Tik trumpam laikui
GREIČIAUSIAS PRISTATYMAS
Siūloma Speciali
NUOLAIDA

ZHIGULI VAZ 2101 US $3214.00

Jei užsakysite Zhiguli VAZ automobilį iki 1972 m. lapkr. 30 d., galėsit atskaityti $50 00 nuo kainos.

MOSKVITCH 412 IZH US $3155.00
MOSKVITCH 408 IE US $3033.00
ZAPOROZHETS ZAZ 968 US $2026.00

REIKALAUKIT SPECIALAUS BIULETENIO SU AUTOMOBILIŲ PAVEIKSLAIS, SPECIALAUS BIULETENIO

MES TURIM 23 METŲ ŠIAME BIZNYJE IR **APARTAMENTAIS, NAUDOTAIS RŪBAIS.**

REIKALAUKIT MŪSŲ PATYRIMĄ TAIP PAT TURIM TŪKSTANČIUS PATENKINTŲ KLIENTŲ.

NAUJI LEIDINIAI

● *LITUANUS, Vol. 19, No. 2, Summer 1972.* The Lithuanian Quarterly. Žurnala redaguoja: Antanas Klimas, University of Rochester; Ignas K. Skrupskelis, University of So. Carolina; Tomas Remeikis, St. Joseph College, East Chicago, Indiana. Žurnalui talkina taisyklingai gausus redakcinis, techninis ir administracinis štabas. Lituanus redakcijos ir administracijos adresas: Lituanus, P. O. Box 9318, Chicago, Ill. 60690. Žurnalas išeina 4 kartus metuose, prenumerata $8.00.

Tai pačių lietuvių, daugiausia jaunosios kartos pastangomis ir rūpesčiu leidžiamas anglų kalba žurnalas, skirtas pirmoje vietoje lietuvių kultūros reikalams, pristatant juos plačiajam pasauliui. Gretimai puslapiuose nepamirštama ir mūsų bendro likimo kaimynų: latvių ir estų. Jie taipgi noriai bendradarbiauja Lituanus puslapiuos, liesdami savo tautos kultūrinius klodus. Tokiu būdu Lituanus gera dalimi virsta viso Pabaltijo regiono kultūrine tribūna. Šitai pačiam žurnalui teikia, sakytume, kone patrigubinto svorio ir platesnės apimties.

Lig šiol, kiek jaučiama, šito nepaprastos reikšmės leidinio išsilaikymo pagrindu vis dar buvo vyresnioji ateivių karta. Tačiau manytume, kad pats laikas būtų ieškoti būdų, kaip suburti žurnalo gyvybei reikalingą užnugarį jaunosios kartos mūsų šviesuolių jau gerokai prasigyvenusiame klode. Būtų gaila, kad dėl jaunosios kartos savoningumo stokos Lituanus pradėtų merdėti ar net baigti savo dienas. Ypač dabar, kada jis savo numeriniu pasirodymu yra pasivijęs laiką, o ir turiniu gerėti perspektyvos nemažėja, bet didėja. Jaunoji mūsų karta ne vien pati turėtų skaityti ir remti Lituanus, bet taipgi jį skleisti savo kolegų, pažįstamų bei kaimynų amerikiečių tarpe. Tai puiki mūsų jaunosios kartos šviesuolių veiklos dirva. Reikia tik laukti ilgų ir tiesių vagų.

O kad Lituanus yra vertas neeilinio dėmesio, tai rodo ir šio numerio angliškasis jo turinys: Editorials — Protests in Lithuania not isolated (Stanley Vardys), Rusification (The New York Times); Features — Folk Meter and Latvian Verse (Valdis J. Zeps), Some Remarks about Simonas Vaišnoras' Žemčiūga Teologiška or Margarita Theologica "Teological Pearl" of the Year 1600 (Gordon B. Ford, Jr.), Some Remarks about Jonas Kruopas' 1947 Edition of Martynas Mažvydas Cathechism of 1547 (Gordon B. Ford, Jr.), Religious Persecution in Lithuania — Soviet Style (Albert J. Cantons), Condemned for Teaching Children Religion in Church (Rev. Juozas Zdebskis); Music and Dance — Fourth International Lithuanian Folk Dance Festival (Aldona Zailskas); Literature — The China Bowl (Jurgis Jankus); Book Reviews — Imants Ziedonis, "Kurzemite" (Rolfs Ekmanis), Donum Balticum (Michael J. Kenstowicz). Žurnalo puslapius puošia puikios IV-sios lietuvių tautinių šokių šventės Chicagoje nuotraukos.

● *LIETUVIŲ DIENOS, 1972 m. rugsėjo mėn. Nr. 7.* Redaguoja redakcinė kolegija. Leidžia A. F. Skirius. Metinė prenumerata $8.00. Redakcijos ir administracijos adresas: 4364 Sunset Blvd., Hollywood, Calif. 90029.

Naujasis žurnalo numeris didžiausia savo dalimi skirtas Bernardui Brazdžioniui, ilgamečiam "Lietuvių Dienų" redaktoriui, šiemet išėjusiam pensijon ir žurnalo redagavimą perleidusiam kitiems. Redaktorius ir poetas Bernardas Brazdžionis žurnalo puslapiuos gražiai pagerbtas atitinkamomis nuotraukomis, kitų įvairiais raštais bei atsiminimais. Duodamas visas puslapis ir pačios naujausios B. Brazdžionio poezijos, spausdinamas linksmas ir daug tiesos pasakantis pasikalbėjimas su pačiu poetu. Šalia Bernardo Brazdžionio, kitų leidinio puslapių raštai ir nuotraukos skiriamos praėjusios vasaros didiesiems įvykiams: Jaunimo kongresui ir Tautinių šokių šventei.

● *LAIŠKAI LIETUVIAMS, 1972 m. rugsėjo mėn. Nr. 8.* Lietuvių jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros mėnesinis žurnalas. Redaktorius — Juozas Vaišnys, S. J. Metinė prenumerata $5.00. Redakcijos ir administracijos adresas: 2345 W. 56th St., Chicago, Ill. 60636.

Pats redaktorius šiame žurnalo numeryje vertina praėjusį mūsų jaunimo kongresą, nepagailėdamas jam kaip atrodo, ne iš piršto laužtų priekaištų. Į klausimą — ar jau yra įvestas Trojos arklys ir Dievo miestan? — atsako A. Rubikas. Puikios poezijos prozoj puslapį duoda Nijolė Jankutė, pasakodama apie ilgesio gimimą. Skaitytoją domina ir Juozo Vaišnio, S. J., keliamas klausimas: Ar klausyti įstatymo ar sąžinės? Įdomu žurnale ir visa kita: mintys apie pasaulėžiūrą dabartiniame pasaulyje (Linas Sidrys), jaunimo, kalbos, ir kt. skyriai.

● *MEDICINA, 1972 m. rugpiūčio mėn. Nr. 3.* PLGS ir ALGS žurnalas. Redaguoja Henrikas Armanas, M. D., 1934 Wilkens Ave., Baltimore, Md. 21223. Administruoja Jadvyga Vytuvienė, D. D. S., 85-29 86th St., Woodhaven, N. Y. 11421. Metinė prenumerata $10.00 Leidinys išeina 4 kartus metuose. Žurnalas gražiai leidžiamas, iliustruotas, duodąs daug kronikinio, apžvalginio pobūdžio naujienų iš mūsų gydytojų socialinio bendravimo ir visuomeninės veiklos. Nepagailima ir studijinio pobūdžio straipsnių apie šiandieninę medicinos mokslo raidą.

● *MUZIKOS ŽINIOS, 1972 m. rugpiūčio mėn. Nr. 3.* Leidžia Lietuvių vargonininkų ir muzikų sąjunga. Redaguoja V. Mamaitis. Žurnalo metinė prenumerata $5.00. Redakcijos ir administracijos adresas: 309 Clark Place, Elizabeth, N. J. 07206.

Šiame numeryje, be kita ko, spausdinamas prof. J. Žilevičiaus autobiografinis pasisakymas jo 80 metų sukakties proga. Aptariamas K. V. Banaičio operos "Jūratė ir Kastytis" pastatymas Chicagoje. Apie muzikos kritiką rašo St. Sližys. Iš pomirtinio J. Strolios palikimo spausdinamas jo raštas apie Klaipėdą, kaip derlingą muzikos darbo dirvą. Nepagailima ir muzikinės veiklos kronikos. Šį kartą žurnalo priedai: Prano Ambrazo "Trys giesmės": Jau Kristus kėlės (žodžiai kan. M. Vaitkaus), Giesmė į Šiluvos Marią (žodžiai kun. Stasio Ylos) ir Garbė Tau, Viešpatie (žodžiai Bern. Brazdžionio); Naujalio "Burtai". Balsui su fortepijonu pritaikė J. Zdanius, žodžiai Maironio. Tai vis "Muzikos Žinių" leidiniai.

● *Nauji Broniaus Budriūno kūriniai išleisti 1972 m.:*

1) Mišios "Garbė Tau, Viešpatie" — dviem arba vienam balsui ($2.00),

2) "Mišių giesmės" — chorui, dviem arba vienam balsui ($0.50),

3) "Mišių giesmės" — melodijų lapas ($0.15),

4) "Tėve mūsų" — chorui arba bendram giedojimui ($0.30),

5) "Audringi debesys virš Kauno" — fortepijonui koncertinis dalykas ($1.50),

6) "Dainos gimimas" — solo balsui $1.00),

7) "Gyvenimo aidu" — žemam balsui ($0.75)

8) "Marija, motina malonės" II-jį laida su vestuvių mišioms tinkamu posmu giedoti aukojimo metu arba jaunajai dedant gėles prie Marijos altoriaus $1.00.

Šių kūrinių išleidimą finansavo: Danutė Mitkienė, Kunigų Vienybės Connecticut apygarda, Irena ir Klemas Galiūnai, Pranas Baltakis, Victoria ir Mery Miller, Stepas Bučmys ir Broniaus Budriūno Kūriniams leisti fondas.

Visi minėti kūriniai išleisti B. Budriūno Kūriniams leisti fondo, 2620 Griffith Park Blvd. Los Angeles, Calif. 90039.

Gali $5.00 3g1-f

WAGNER & SONS
Typewriters Adding Machines Checkwriters
Nuomoja NAUJOS — Parduoda—Taiso NAUDOTOS
Virš 50 m. patikimas patarnavimas
NAUJOJE VIETOJE
5610 S. Pulaski Rd. Tel. 581-4111

Antikomentarai

PRANAS VISVYDAS

Nuo masinančių kvapnių nepabėga net ir galingas menas. Taip atsitiko su Viktoro Vizgirdos tapyba Los Angeles mieste.

Šių metų vasarą, Lietuvių Dienos proga, parapijos salėje vyko V. Vizgirdos paveikslų paroda. Po sale esančioje virtuvėje šaunios šeimininkės gamino svečiams tradicinius gardumynus: dešras, kopūstus, bulves, vištieną. Suprantama, seilę varvinantis kvapas pasklido salėje.

O kas čia tokio. Paveikslų grožis nuo to nė kiek nenukentėjo. Net įgavo naują, sakyčiau, lietuvišką dimensiją. Kvapsniai kažkaip derinosi prie sodrios, žemiškos V. Vizgirdos paletės. Giliai paveikti, žiūrovai ilgai vaikščiojo, ilgai meditavo, rinkdamiesi peizažus pirkimui. Vienas tarė:

— Anksčiau jo tapyba manęs visai netraukė. Lyg ir sunki, lyg ir rūškana. O dabar matau, jog tai didelis menas. Norisi prie jo ilgiau pabūti. Lyg ir jaučiu visomis pajautomis.

Patarčiau rengėjams ir kitose parodose išnaudoti uoslinę dimensiją. Vienam tapytojui tiktų šokolado, kitam cinamono, trečiam raugintų agurkų, arba net kepamos duonos kvapas. Yra gi įvairiausių aromatų. Priklauso, kokio pobūdžio tapyba.

Tenepagalvoja V. Vizgirdos gerbėjai, kad aš, taip kalbėdamas, degraduoju rimtą meną. Anaiptol ne. V. Vizgirda yra mano mėgiamiausias lietuvių meistras. Jo cezaniškuose peizažuose matau vyriškos kūrybos bruožus. Jis nesikankina dėl detalių, o iš peties duoda estetinę visumą — tamsiai žalių, mėlynų spalvų darną. Jo paveiksluose gamta egzistuoja. O tai labai daug.

V. Vizgirdos ūksmingą sodžiaus kelią, matytą Kauno parodoje, dar iki šiol nešioju sieloje. Einu ir einu tuo keliu, ieškodamas namų, nelyginant Broniaus Budriūno kantatoje.

●

"L. ir M" savaitraštyje (72.IX. 2) randu poeto Just. Marcinkevičiaus straipsnį, perspausdintą iš maskvinių Izvestijų (72.VIII. 30) "Laikui įsakius".

Autorius, šį bei tą patetiškai pakalbėjęs apie save ir gyvenimą, apie dabartį ir literatūrą, apie atsakomybę prieš laiką, į padanges iškelia rusų kalbą: "Mes niekada nepamirštame, kad būtent didžioji rusų kalba atvėrė lietuvių rašytojų knygoms kelią į mūsų tėvynės daugianacionalinį skaitytoją, į užsienio šalių skaitytoją". Čia jis pateikia duomenis: 1966—1970 metais 200 lietuviškų knygų, su 7.5 milijono tiražu, išversta į TSRS tautų kalbas; per tą patį laiką lietuvių kalba išleistos 224 rusų knygos, su daugiau kaip 4 milijonais egzemplioriių.

Nesu statistikos specialistas. Reikšmingi knygų tiražai mane džiugina. Bet neseniai viena skaitytoja iš Marijampolės pranešė "Lit. ir Menui", jog Vagos išleistas poezijos knygas per jėgą bruka mėsos parduotuvei, kad pardavinėtų drauge su mėsa. Ar nebus tai tie egzemplioriai, išversti iš rusų tarybinės literatūros lobyno?

Just. Marcinkevičius rašinį užbaigia Sovietijoje madingu kulnų kaukštelėjimu: "Mes didžiuojamės socialistinėmis naujovėmis. Mūsų didvyriška šalimi, kuri per tokį istoriškai trumpą laiką, tapo galinga valstybe su klestinčia jos tautų kultūra. Šalimi, kurios kiekvienas pilietis, kokios tautybės jis bebūtų, jaučiasi esąs pilnateisis narys nuostabios žmonių brolijos, kurią mes išdidžiai vadiname tarybine liaudimi". O kaip jaučiasi disidentai, kurie šiandien sovietų "broliškumu" naudojasi darbo stovyklose, kalėjimuose, beprotnamiuose? To Marcinkevičius nesako.

Bravo Justinai! Pasirodo, moki ne tik gerai sukomponuoti "Sieną", "Mindaugą", "Katedrą", bet, reikalui esant, paglostyti galingos valstybės galingų vyrų geradėjų pagurklius.

Dar kartą pažvelkime į antraštę — "Laikui įsakius". Ką ji reiškia? Ogi tai, kad Justinui buvo įsakyta taip, o ne kitaip parašyti. Negi daužysi žmogus galvą į Kremliaus sieną. Ji negailestingai kieta.

●

Tame pačiame "L ir M." numeryje draugė Valerija Lėgaudienė skundžiasi, kad Lietuvoje trūksta vyrų. Kur jų netrūksta, miela drauge. Mūsų epocha sumatriarchėjo iki tokio laipsnio, jog ir čia, Kalifornijoje, gulėdamas ant Seal Beach smėliuko, iš užpakalio negaliu atskirti, kur bernas, kur merga. Vienodi plaukai. Eisena kartais irgi vienoda.

V. Lėgaudienės nuomone, vyriškumas glūdi moksle ir kūrybiniame darbe. (O kad visos moterys taip galvotų!) Jaunuoliai, kurie nenori mokytis, nenori būti ir vyrais. Su moteriška pašaipa Valerija priekaištauja Lietuvos atžalynui: "argi tai nėra vyriškumo pažeminimas, kai jaunuolis valandas išsėdi moterų salone, spalvindamas ir garbiniuodamas plaukus, apželdina gaurais veidą, dėvi nežinia kokias kelnes, perkasi išrašytą lazdą ir išeina toks į gatvę: Žiūrėkite, stebėkitės — koks aš!". Žinoma, čia aš jokio vyriškumo pažeminimo nematau. Tai jaunimo fantazijos reiškiniai.

O kaip elgiasi tikrieji vyrai — suaugę tėvai, šeimos galvos, patriarchai? Nekaip. Netvarkingose šeimose (o tokių pasitaiko apsčiai) jie džniausiai, neturėdami vaizduotės, girtuokliauja.

Valerijos susirūpinimas turi tvirtą pagrindą. Liaudies moralė braška. Bet kaip suprasti anksčiau cituotą Just. Marcinkevičiaus didžiavimąsi tobula tarybine liaudimi. Pasirodo, moteris mato, o gabus poetas visiškai nemato gyvenimo.

O gal, kaip Platonas išsireiškė, poetai kartais pasako tokius didingus ir prasmingus dalykus, kurių jie ir patys negali suprasti.

LIETUVIO BATŲ TAISYMO DIRBTUVĖ
4612 S. Paulina St.
(Town of Lake)
Dirba 6 dienas savaitėje. Pirm. ir ketvirt. nuo 9 ryto iki 7 val. vak. Kitas dienas nuo 9 ryto iki 6 val. vak
Atvežus iš toliau, gaus nuolaidą
Darbas garantuotas.
STASYS ŠAKINIS
Tel. — YArds 7-9107

ROOSEVELT PICTURE FRAME COMPANY
Manufacturers
Rankomis išpiaustyti paveikslų rėmai — pritaikinti paveikslams ir skelbimams, rėmai — metalu aplieti rėmai.
2400 So., Oakley Ave., Chicago
Tel. Virginia 7-7258 - 59

Kompozitorius Balys Dvarionas

(Atkelta iš 4 pusl.)

nuo Filharmonijos vyriausio dirigento 1961 m., buvo linkimas išsigerti resoranuose su savo orkestrantais. Tai sukurdavo draugiškus ryšius, bet mažindavo dirigento orumą ir neigiamai atsiliepdavo į orkestro grojimo tikslumą.

Savo laiškuose Dvarionas rodėsi daug šviesesnis ir giedresnis, negu jo vaizdas susitikus.

B. Dvarionas planavo atvykti į Ameriką ir čia kaip nors koncertuoti. Buvo atsiuntęs net savo žmoną, pianistę Ald. Smilgaitę - Dvarionienę. Planai buvo gražūs, bet nerealūs. Norėta, kad būtų pasamdytas orkestras ir, Dvarionui diriguojant, jo kūrybos koncertus atliktų jo sūnus smukininkas ir Lenkijoje gyvenanti duktė pianistė. Paaiškėjus, kad daugiausia yra tegalima suruošti tik kamerinį koncertą nedidelėje salėje, Dvariono nuotaika krito. Parašė, kad viskas atsibodo, matyti — senatvė... Man atsakius, kad atvažiuoti vis tiek verta, nors jo ordenais ir titulais čia mažai kas interesuojasi, bet atsiras daug žmonių, su kuriais galėsiąs maloniai praleisti laiką, o gali susidaryti ir pora kuklių koncertų, atsakymo nebegavau.

B. Dvarionui mirus, Lietuvoje po truputį pradės narplioti ir analizuoti Dvariono kūrybą. Man, pažįstančiam jį dar iš Lietuvos, jo stambus išaugimas į kompozitorius tebėra kažkodėl keistas ir sunkiai priimtinas. Jei jo plačiame kūrybiniame lobyne yra daugiau kūrinių panašaus lygio, kaip smuiko koncertas, tai teks kai kurias nuomones drastiškai keisti. Šiaipgi neišdildomai įstrigo B. Dvariono vaizdas, kaip amžino klajotojo ir ieškotojo tarp muzikos šakų su viltimi, kurioje nors "surasti genialumą". Kiekvienu atveju B. Dvarionas pasilieka gan originali, neeilinė ir ryški figūra mūsų muzikų tarpe.

NAMŲ TAISYMO DARBAI
Staliaus, dažymo ir visus kitus darbus atlieka lietuvis — labai prieinama kaina.
SKAMBINTI RE 7-9615

MARQUETTE PHOTO SUPPLY
IR MĖGĖJAMS
Daug sutaupysite pirkdami čia įvairių filmų foto aparatus bei jų reikmenis. Pasinaudokite patogiu planu atidedant pasirinktus reikmenis ypatingai progai. Pilnai užbaigtų foto nuotraukų aptarnavimas. Atidara pirmad. ir ketvirtad. vakarais iki 9 val.
REIKMENYS FOTOGRAFAMS
3314 West 63rd Street
Chicago, Illinois 60629
Tele! PRospect 6-8998

SIUNTINIAI Į LIETUVĄ
1. MŪSŲ BENDROVĖ veikia nuo 1947 metų. Kiekvienais metais mes persiunčiame į Lietuvą greit ir saugiai tūkstančius siuntinių.
2. MŪSŲ BENDROVĖJE ir jos skyriuje Jūs visuomet rasite didelį pasirinkimą prekių, kurios labai vertinamos Lietuvoje.
3. TAIP PAT PRIIMAME užsakymus AUTOMOBILIAMS (Žiguli, Moskvič, Zaporožec), motociklams, šaldytuvams ir kit. oficialiomis kainomis.
4. JEIGU JŪS NORITE PAKVIESTI iš Lietuvos gimines, mes parūpinsime reikalingus dokumentus.
CENTRAL PARCEL SERVICE, INC.
220 SOUTH STATE ST., CHICAGO, ILL. 60604
TEL. WA 2-9354
ir mūsų skyrius:
2618 WEST 63rd ST., CHICAGO, ILL. 60629
TEL. WA 5-2466
DVIEJOSE PATOGIOSE VIETOSE

CRANE SAVINGS
AND LOAN ASSOCIATION
B. R. PIETKIEWICZ, Prez.
2555 West 47th Street Tel. LA 3-1083
PLENTY OF FREE PARKING SPACE
6% 5%
Mokamas už dviejų Metų Certificatų sąskaitas (Minimum $5,000.00)
Naujas aukštas dividendas mokamas už investavimo sąskaitas.
PINIGAI ĮNEŠTI IKI 15 D. PILNO NUOSIMČIUS NUO 1 D.
Dividendai mokami sausio ir liepos mėn. 31 d.
VALANDOS: PIRMAD. ir KETVIRTAD. .... 9 v. r. iki 9 v. v.
ANTRAD. ir PENKTAD. .... 9 v. r. iki 5 v. v.
ŠEŠTAD. 9 v. r. iki 12 v. d. — Trečiad. uždaryta.

Nuo 1914 Metų
Midland Savings aptarnauja taupymo ir namų paskolų reikalais visas mūsų apylinkes. Dėkojame Jums už mums parodytą pasitikėjimą. Mes norėtum būti Jums naudingi ir ateityje.
Sąskaitos apdraustos iki $20,000.00
Frank Zogas
Frank Zogas, President
MIDLAND SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION
4040 ARCHER AVENUE
CHICAGO, ILLINOIS 60632
PHONE: 254-4470
5%
All accounts compounded daily — Passook Savings paid quarterly
6%
2 Years Savings Certificates
(Minimum $5,000)

Kultūrinė Kronika

Windsoro mergaičių kvartetas koncertu ja Chicagoje

Plačiai pagarsėjęs Windsoro "Aušros" mergaičių kvartetas šiandien (rugsėjo 30d.) 8val. v. Jaunimo centre atliks nuotaikingą estradinės muzikos programą. Pastarieji kvarteto pasirodymai JAV ir Kanadoje atkreipė išskirtinį mūsų publikos dėmesį į šį gerai susidainavusį ir mokantį programą parinkti kvartetą. Jis pastaruoju metu yra užverstas kvietimais koncertuoti įvairiose lietuvių kolonijose. Chicagai šiandien yra gera proga išgirsti "Aušros" kvarteto pilno vakaro koncertinę programą.

Rašytojo Vytauto Alanto jubiliejinis pagerbimas Chicagoje

Rašytojo, dramaturgo ir žurnalisto Vytauto Alanto 70 metų amžiaus sukaktis Chicagoje minima rytoj (spalio 1d.) Jaunimo centre 4 val. popiet. Pagerbimo popietėn — akademijon atvyksta iš Detroito pats rašytojas. Svečias iš Los Angeles — rašytojas ir žurnalistas Bronys Raila skaitys paskaitą. Aktoriai V. Janulevičiūtė, D. Juknevičiūtė, E. Vilutienė, A. Barauskas, L. Barauskas, A. Dikinis, J. Kelečius ir J. Valentinas skaitys iš Vyt. Alanto kūrybos ir suvaidins fragmentus iš jo komedijos "Buhalterijos klaida".

Dail. Juozo Bagdono jubiliejinė paroda ir monografija

Rugsėjo 9-10 d. lietuvių Kultūros židiny, New Yorke, įvyko dail. Juozo Bagdono apžvalginė dailės paroda, minint dailininko 60 metų amžiaus ir 40 metų kūrybinio darbo sukaktį. Ta proga New Yorko Lietuvių Bendruomenės Vaižganto Kultūros klubas išleido 80 psl. dailininko monografiją, kurioje sudėta apsčiai dailininko darbų nuotraukų iš įvairių jo kūrybos laikotarpių, o taipgi ir asmeninių nuotraukų iš paties dailininko gyvenimo. Monografiją redagavo Paulius Jurkus. Jo parengtas ir įvadinis leidinio žodis, kur apžvelgiama dailininko gyvenimo kelias ir jo kūrybos raida.

Lietuviškų filmų nesekmės

Lietuvoje gaminamų filmų nesėkmė toliau ryškina Vilniaus spaudoje kilę ginčai dėl filmų scenarijų. Esama nuomonių (klaidingų), kad filmų scenarijai, tai literatūros kūriniai. Tas nesėkmes iškėlė Romas Gudaitis "Lit. ir Meno" savaitraštyje. Jis nusiskundė, kad lietuviškame kine "šiuo metu pernelyg maža žmonių, kurie scenarijų rašymą laikytų savo profesija ar pašaukimu. Nei vienas pastarųjų metų lietuviškas meninis filmas nebuvo sukurtas pagal pilnavertį literatūrinį scenarijų". Reikia, esą, puoselėti originaliąją kino dramaturgiją, priešingu atveju kino ekranuose vietoje tikrų filmų, teks stebėti... nufilmuotą lietuvišką literatūrą. Trūksta tinkamų scenaristų ir todėl lietuviški filmai vis nesugeba išbristi iš nesėkmių... (ELTA)

REKORDINIS MEDICINOS STUDENTŲ SKAIČIUS

Šių mokslo metų pradžioje JAV-se yra rekordinis medicinos studentų skaičius: net 44,000. Jie lanko 112 medicinos mokyklų. Yra net padidėjęs į medicinos mokyklas įstojimas turinčių filosofijos doktoratus, teisininkų diplomus ir išėjusių kitą aukštąjį mokslą. Šiais mokslo metais atidaromos penkios naujos medicinos mokyklos JAV-se.

Adomas Galdikas — Rudens peizažas (tempera)

Dail. Adomo Galdiko paroda Washingtone

Dail. Adomo Galdiko kūrinių paroda ruošiama spalio 7 - 9 d. Washingtone Pasaulio lietuvių inžinierių ir architektų sąjungos vienuoliktojo suvažiavimo proga.

Ši paroda jau bu šeštoji trejų metų bėgyje po dailininko mirties. Kitos penkios parodos vyko Chicagoje, Bostone, Waterbury, Philadelphijoje in New Yorke. Jos buvo skirtos minėtų miestų bei apylinkių žmonėms. Washingtone ruošiamoji paroda bus platesnio pobūdžio. Ją matys ne tik Washingtono lietuviai, bet ir iš visos Amerikos bei Kanados į savo suvažiavimą atvykę inžinieriai, architektai bei jų šeimos ir svečiai.

Parodoje bus išstatyti geriausi Adomo Galdiko kūriniai, atrinkti specialios dailininkų komisijos. Jie apims visus Galdiko kūrybos laikotarpius, pradedant 1945 metais ir baigiant paskutine gyvenimo vasara. Dailininkas visą gyvenimą išliko kūrybingas, darbštus ir ieškąs naujų išraiškų. Parodoje Washingtone bus temperos ir aliejaus technikos darbų, didelio ir vidutinio formato. Taip pat netruks nė vertingų piešinių, kurie savo vietoje pasižymi jėga, įvairumu ir polėkiu.

Iš Adomo Galdiko pamirtinėse parodose parduotų paveikslų sutelkto pinigo leidžiama jo monografija. Monografijos išlaidos didelės, nes spausdina ir platins žymi meno knygų leidykla New Yorke. Įžangą parašė garsūs meno kritikai kitataučiai, bus daugiau kaip 40 spalvotų iliustracijų, meniškas įrišimas ir apipavidalinimas. Tai dailininko dvasinis paminklas, kuriuo visom jėgom rūpinasi jo žmona Madgalena Galdikienė.

Aplinkybės yra tokios, kad Washingtone ruošiamoji Galdiko paroda, galima sakyti, yra lyg paskutinė proga patogiai apsirūpinti jo paveikslais. Tikimasi, jog į savo suvažiavimą atvykę inžinieriai ir architektai parodys tinkamo dėmesio didžiajam mūsų tautos dailininkui, įsigydami jo rinktinių kūrinių. Taip pat ir Washingtone gyveną lietuviai pirmą sykį galės pasinaudoti jų mieste suruoštos parodos lengvatomis. Pažymėtina, jog ir iš šios parodos gautos pajamos eis monografijos išlaidoms apmokėti. L.A.

MIRĖ TARPTAUTINIO GARSO MOZAIKŲ SPECIALISTAS

Dail. P.J. Heuduck, tarptautinio garso mozaikų meisteris, kuris net 42 metus praleido dekoruodamas St. Louis katedros vidų, mirė St. Louis mieste, sulaukęs 90 m. amžiaus.

— Vilniaus Trakų gatvėje jau eilė metų veikia teatro ir muzikos muziejus, sukaupęs vertingą medžiagą. Tačiau jau viešai nusiskundžiama šio mažo muziejaus vargingomis patalpomis.

— Prancūzų kompozitorius ir pianistas virtuozas Robertas Casadesus rugs. 19 d. mirė vėžiu Paryžiuje.

JAUNOS "GRANDINĖLĖS" VIEŠNAGĖ

(Atkelta iš 5 pusl.)

"L'Osservatore Romano pirmą kartą taip simpatiškai atkreipė dėmesį į lietuvius. Audiencijos fotografijos tilpo per du puslapius. Paminėjo taip pat Grandinėlę ir atspausdino Popiežiaus žodžius, sveikinant Grandinėlę. Šiuo būdu Jūs davėte progą, kad lietuvių vardas būtų iškeltas šiame Vatikano laikraštyje". O Popiežius kalbėjo:

"We greet also a group of young Lithuanians from Cleveland. You have given yourselves with enthusiasm to learning the dances of your people. We hope that you will maintain this enthusiasm in all that you do. We pray that God will give you His guidance and assistance always.

Laike audiencijos, Popiežiui sveikinantis su Grandinėle, D. Sušinskaitė prašė šv. Tėvą melstis už Lietuvoje persekiojamus tikinčiuosius. "I pray for you and your country, for your families, a special blessing for everybody, thank you", buvo šv. Tėvo malonus pažadas ir specialus palaiminimas.

Važiavome kraštus pamatyti, žmones pažinti

Šokių koncertai, audiencijos lyg buvo Grandinėlės viešnagės Europoje oficialioji dalis. Kitas laikas buvo paskirtas autobusu keliauti, sustoti, fotografuoti, bažnyčias, muziejus lankyti, sostinių, miestų ir mažų miestelių pulsą patirti, bendrą kraštų vaizdą pažinti, kalnų viršūnėse pilimis džiaugtis, javais plaukiančius laukus stebėti, piknikauti ir pietauti, su žmonėmis kalbėtis, Europos švara gėrėtis, Šveicarijos oru kvėpuoti, savaip savo kelionės "vargus", "nepriteklius" pergyventi ir visą eilę neišpasakojamų dalykų daryti ir mąstyti. Tai lyg 17 dienų geografijos pamoka, istorijos paskaita. Galimybių ribose buvome vežiojami, vedžiojami Romos senovėje, Vatikano muziejuose, Paryžiaus elegancijoje ir tūkstantiniame grožyje kitur. Bet gal nebuvo niekur taip sentimentalu, kaip vakarojančioje Baltijos jūros pakrantėje. Lyg buvo išgyventas saulėlydis savame krašte. Visi mėginome nors bent ranka paliesti šaltą jūros vandenį.

Grandinėlės apimtimi tai buvo didelė kelionė. Žinoma, ne vienomis akimis į viską žiūrėjome, ne viena širdimi jautėme, tad ir įspūdžių parsivežėme šimteriopų. Bet buvo kiekvienam Grandinėlės nariui kuo ir kam pasirodyti, ką pamatyti, kuo dėmėtis: ir žmonės, ir gamta, ir miestų bonios. Kiekvienas su savo pliusais ir minusais, talentais ir trūkumais, mažesnėmis ir didesnėmis pastangomis, darbais ir rūpesčiais, žingsnis po žingsnio atlikome tūkstantinę kelionę savęs praturtinimui, lietuviškos visuomenės ir Lietuvos labui.

L. Sagys

HIGH RATES

5% Per Annum Passbook Accounts — PAID QUARTERLY — 6% Per Annum $5000 or more Certificates 2 year min.

BRIGHTON SAVINGS & LOAN ASS'N
HIGHEST RESERVES
4071 Archer Avenue
Chicago, Ill. 60632
TEL. — LA 3 - 8248
(West of California Avenue)

INSURED UP TO $20,000

5¾% Per Annum $1000 or more Certificates 1 year min.

5½% Per Annum Investment Bonus Certificates

PETKUS
MARQUETTE FUNERAL HOME
— TĖVAS IR SONUS —
TRYS MODERNIOS KOPLYČIOS
2533 West 71st St. Telef. GRovehill 6-2345-6
1410 S. 50th Ave., Cicero TOwnhall 3-2108-09
AIKŠTĖ AUTOMOBILIAMS STATYTI

Laidotuvių Direktoriai
MAŽEIKA & EVANS
6845 SO. WESTERN AVE.
TRYS MODERNIŠKOS AIR-CONDITIONED KOPLYČIOS
MAŠINOMS VIETA
REpublic 7-8600 REpublic 7-8601

EUDEIKIS
ODVYDAS P. GAIDAS — GERALDAS F. DAIMID
Laidotuvių Direktoriai
Trys Moderniškos Koplyčios
4330 South California Avenue
Telefonai: LA 3-0440 ir LA 3-9852
4605-07 South Hermitage Avenue
Telefonas — YArds 7-1741-2

LAIDOTUVIŲ DIREKTORIAI
Lietuvių Laidotuvių Direktorių Asociacijos Nariai
STEPONAS C. LACK (LACKAWICZ) IR SONOS
2314 W. 23rd PLACE Tel. Virginia 7-0672
2424 W. 69th STREET Tel. REpublic 7-1213
11028 Southwest Highway, Palos Hills, Ill. Tel. 974-4410
PETRAS BIELIONAS
4348 S. CALIFORNIA AVE. Tel. LAfayette 3-3572
ANTANAS M. PHILLIPS
3307 S. LITUANICA AVE. Tel. YArds 7-3401
POVILAS J. RIDIKAS
3354 S. HALSTED STREET Tel. YArds 7-1911
JURGIS F. RUDMIN
3319 S. LITUANICA AVE. Tel. YArds 7-1138-1139
VASAITIS — BUTKUS
1446 S. 50th AVE. CICERO, ILL. Tel. OLympic 2-1008

GĖLĖS
Vestuvėms, banketams, laidotuvėms ir kitokioms progoms
BEVERLY HILLS GĖLYNYČIA
2443 W. 63rd Street, Chicago, Illinois
TEL. PR 8-0832 — PR 8-0834

ŠVENTOS MIŠIOS LIETUVIŠKAI

Visos nekeičiamos šv. Mišių dalys yra atspausdintos vienoj labai gražiai išleistoj knygelėj. Su šia knygele kiekvienas gali labai lengvai sekti naująsias šv. Mišias

Kai kunigas ar lektorius atskaito kintamąsias dalis, Jūs šioj naujoj knygelėj galite sekti visas nekintamąsias šv. Mišių dalis. Tekstas stambiomis raidėmis.

Taip pat rasite rinkinį dažniausiai giedamų šv. Mišių metu giesmių.

Užsisakykit šį naują šv. Mišių vadovą lietuvių kalba.

Kaina 50 centų. 10% nuolaida, perkant 50 kopijų; 25% nuolaida, perkant daugiau kaip 50.

Rašykite:

DRAUGAS
4545 W. 63rd Street
Chicago, Ill. 60629

PLOKŠTELĖS, GAUNAMOS "DRAUGO" ADMINISTRACIJOJE

Plokštelės pavadinimas	Artistai		Kaina
AURELIA	A. Jūratė Paukštelis	(Stereo)	$5.00
ARIJOS	Stasys Baras-Baranauskas	(Stereo)	7.00
		(Mono)	6.00
DAINOS	Aldona Stempužienė	(Stereo)	7.00
		(Mono)	6.00
DAINOS LIETUVAI	Salomėja Čerienė		4.00
LIETUVIŲ TAUTINIAI ŠOKIAI	(Išleido L. Bendr. Kultūros Fondas)	(Stereo)	5.00
		(Mono)	4.50
RADIO VAKARUŠKININKĖS DAINUOJA	(S. Barcus)		4.95
ŠILUVOS MARIJOS KOPLYČIOS PAŠVENTINIMO IR RELIGINIO KONCERTO MOMENTAI	(J. Stuko išleista)		5.00
ŽIRGINĖLIAI			5.00
DAINOS	A. Trečiokas		5.00
GRĮŽKIM, GRĮŽKIM	Kvartetas Viltis	(Stereo)	5.00
KETURI AUTORIAI: Poezija ir proza:	III-sis		5.00
LITERATŪROS VAKARAS	IV-sis		5.00
MONTREALIO AUŠROS VARTŲ CHORAS DAINUOJA			5.00
SEK PASAKĄ	Laima Rastenytė		5.00
ZUIKIS PUIKIS	Grigaitytės ir Tijūnėlių šeima		5.00
RINKINYS 25	A. Dvariono muzika		5.00
26	A. Šabaniauskas dainuoja		5.00
27	P. Dėdė-Graužinis-Volteraitė		5.00
28	Karo muz. orkestras ir kiti		5.00
		(Mono)	5.00
LIETUVIŲ KOMPOZITORIŲ DAINOS	Stasė Klimaitė	(Mono)	5.00

(Illinois valstybės gyventojai prie tų kainų pridėkite 5% taksų mokesčiams ir 25 centus persiuntimui.)

Užsakymus siųskite: DRAUGAS
4545 W. 63rd Street
Chicago, Ill. 60629

REDAGUOJA JŪRATĖ JASAITYTĖ, 6922 S. OAKLEY AVE., CHICAGO, ILLINOIS 60636

MES IR SPAUDA

Temos užuominos iš pranešimo Spaudos suvažiavime Tabor Farmoje

Į iškeltą klausimą: kodėl jaunimas neskaito lietuviškų laikraščių, galima atsakyti labai trumpai, nurodant keletą pačių paprasčiausių priežasčių: nemokėjimas lietuviškai skaityti, nesidomėjimas lietuviškuoju gyvenimu ir neradimas suprantamos informacijos. Galima atsakyti ir kitu klausimu: ar vyresnieji pakankamai skaito? Ir į šį klausimą, atrodo, reikia atsakyti neigiamai.

Nenorėdama pasinaudoti trumpais kitų atsakymais, pabandysiu į klausimą pažvelgti savo akimis.

Jau anksčiau buvo kelta mintis, kad laikraščių turime per daug. Tuo būdu laikraščiai susilpnėja ne tik skaitytojų skaičiumi, bet ir žinių perdavimu. Domintis lietuviškuoju gyvenimu, reikia skaityti kelis laikraščius. Pavyzdžiui — Chicagoje reikia skaityti abudu dienraščius, o norint pasiekti toliau, jau reikia skaityti ir Darbininką, ir **Dirvą**, ir **Keleivį**. Tai jau daug. Laikraščių skaičių mažinant, o jų apimtį plečiant, laikraščiai sutrauktų daugiau skaitytojų, o taipgi sulauktų dėmesio ir iš jaunosios kartos.

Pasaulinių žinių perdavimas ir jų nagrinėjimas lietuviškam laikrašty neturėtų būti esmine jo dalimi, nes jas perduoda vietos spauda, radijas ir televizija. Lietuviškai spaudai pirmoje eilėje turėtų rūpėti lietuviški reikalai. Įdomu yra skaityti informacijas apie lietuvių veiklą atskirose kolonijose. Tokių informacijų reikia daugiau. Taip pat pageidautina daugiau žinių iš okupuotos Lietuvos gyvenimo.

Savo spaudoje gana mažai randame žinių iš lietuvių gyvenimo kituose kraštuose. Bent dienraščiai tokių žinių galėtų duoti kur kas daugiau. Dabar, norint žinoti, ką daro Australijos lietuviai, reikia prenumeruoti jų laikraščius ir pan.

Nenoriu liesti paties redagavimo, bet gerokai abejoju, ar tie skautų, ateitininkų ir panašūs skyriai spaudoje reikalingi? Ar nebūtų skaitytojui įdomiau, kad tos žinios tilptų pačiame laikraštyje, jų specialiai neatskiriant?

Nereikėtų vengti straipsnių mūsų tautiniais reikalais. Jie jaunimo neatbaidys, bet būtinai reikia vengti Nepriklausomos Lietuvos gyvenimo juodinimo.

Dabartinės mūsų visuomeninės veiklos aprašymai, diskusijos ir net kritika spaudą darytų įvairesnę ir gyvesnę.

Jūratė Jasaitytė

Prie romantiško židinio studentų ateitininkų stovykloje.
Nuotr. A. X. Machino

TARP KALNŲ IR SLĖNIŲ

Įspūdžiai iš studentų ateitininkų stovyklos

Studentai ateitininkai, kaip ir kasmet, susirinko pabendrauti, pasidžiaugti, pasilinksminti stovyklos aplinkoje, Lake Ariel, Penn. Suvažiavo studentų iš visų kampų: Chicagos, Detroito, Clevelando, Los Angeles, Bostono, New Yorko, Baltimorės, Worcesterio, Toronto, Montrealio, Washingtono ir iš kitur. Susidarė daugiau šimto būrys, suskridęs praleisti jaunas dienas, vasarai baigiantis, kartu. Įspūdinga buvo, kaip šitokio dydžio būrys susigyveno, susidraugavo, susirado daug naujų draugų ir atnaujino senas pažintis. Stovykla vyko nuo rugpiūčio 27 d. iki rugsėjo 4 d.

Stovyklą suorganizavo ir suplanavo Studentų ateitininkų sąjungos Centro valdyba su vašingtoniečių pagalba. Stovyklos viršininkė buvo SAS valdybos pirm. Jūratė Jasaitytė. Registraciją ir administraciją tvarkė SAS valdybos nariai: Dalia Jasaitytė ir Rimas Čepulis. Stovyklos sekretorė, kuri visus metus talkininkauja SAS valdybai, buvo Žibutė Paulėnaitė.

Negalima užmiršti ir oficialiosios stovyklos vadovybės, kuri, tiek rūpesčių pakeldama, viską ir visur tvarkė su šypsena. Kun. K. Pugevičius, visuomeninink as ir plačiai žinomas asmuo iš Baltimorės, buvo dvasios vadas; dr. J. Dėdinas iš Rochesterio atliko komendanto pareigas; Vytas Kliorys tvarkė stovyklos programą; Algis Puteris ir Antanas Razma drauge ėjo berniukų vadovų pareigas; Marytė Saulaitytė, kuri šiuo metu mokytojauja Vasario 16-tos gimnazijoje, buvo mergaičių vadovė. Negalime užmiršti p. Urbonavičienės, kuri savo rūpesčiu mus visus iš bado nagaikų gelbėjo. Jūratė Žymantaitė atliko vandens sargės pareigas. Algis Juzukonis, iš Toronto, buvo vienas iš sunkiausiai dirbančių talkininkų — ūkvedys. Antanas Dambriūnas redaktoriaus gabumus rodė laikraštėlio puslapiuose. O Jurgis Bradūnas ir Vytautas Volertas ėjo stovykos "daktarėlių" pareigas.

Stovyklos programa buvo įvairi. Be paskaitų ir diskusijų, apie kurias vėliau pakalbėsime, buvo ir seminarai. Šių seminarų tikslas buvo praplėsti mūsų žinojimo akiračius. Seminarai ir jų vedėjai rikiavosi taip: tautosaka pravesta p. Sungailienės ir p. A. Mažiulio; lietuvių liaudies dainos —A. Zailskaitės; kanklių muzika —E Pakštaitės, rankdarbiai — P. U. Astrienės ir V. Kliorio; literatūra — Marijos Saulaitytės; lietuviški valgiai — p. Urbonavičienės, Seminaruose studentai dalyvavo entuziastingai. Daug išmokome, daug sužinojome.

Buvo laiko ir padiskutuoti, pasikalbėti, protus pamiklinti. Paskaitos buvo įvairios. Skaitė jas įdomūs žmonės. P. G. Sužiedėlienė kalbėjo apie moterų išsilaisvinimą (po šios paskaitos vienas iš mūsų vyrelių nutarė, kad visos šitos šnektos yra absurdas — moteris tik gali būti... nu nesvarbu). Kun. Šulcas iš Pietų Amerikos kalbėjo apie studentų veiklos reikšmę ir mūsų siekimus. Dr. Dėdinas pasikalbėjo su mumis apie ateitininkišką nuotaiką. Inž. A. Sabalis išdėstė kultūros vingiuotus kelius. Girdėjome ir apie etnines problemas ir kas yra daroma žmonių broliškam apjungimui. Vergilijus Kaulius kalbėjo apie ateitininkiškąją dvasią ir ideologiją, aiškindamas, ką visa tai turėtų mums reikšti. P. Mažiulis išdėstė tautosakiškai bei literatūriškai savas mintis, o R. Kinka, atskubėjęs iš akademikų skautų stovyklos Dainavoje, kalbėjo apie dabarties lietuvių kalbą ir dabartinį lietuvių jaunimą.

Vakarinės programos buvo visada kūrybingai ir labai įdomiai pravestos pačių studentų. Tai vis buvo susipažinimo vakarai, literatūros, žaidimų, pasilinksminimų, absurdo, universitetinio bliūdo (College Bowl), banketo, susikaupimo, fuksų vakaro valandos.

Dirbome virtuvėje, maudėmės ir kitaip sportavome, senelius prieglaudoje lankėme, jiems šokome, dainavome, juokėmės visi kartu. Buvo gera ir malonu. Pagaliau apsiašaroję išvažiavome, ryždamiesi vėl susitikti studentų ateitininkų suvažiavime, Kalėdų atostogose, ŠALFAS suvažiavime. O kitą metą, be abejo, vėl susirinksime gamtoj ir vėl dalinsimės įspūdžiais, žodžiais ir ateitininkiška dvasia.

Daina Danilevičiūtė

Pinigai, pinigai!

TRŪKSTA PINIGŲ STUDIJOMS? VEIKIA LIETUVIŲ STUDENTŲ SALFOS FONDAS. NORITE INFORMACIJOS? KREIPKITĖS Į J. JASAITYTĘ, 6922 S. OAKLEY, CHICAGO, ILL. 60636, TEL. 312 - 434 - 2165.

Važiuojam iškylon!

STUDENTŲ ATEITININKŲ IŠKYLA! VAŽIUOSIME Į LAKE SIDE, MICH. RENKAMĖS PRIE JAUNIMO CENTRO SEKMADIENĮ, SPALIO MĖN. 1 DIENĄ, 9:00 VAL. RYTO MIŠIOMS, IR TADA KELIAUSIM. KVIEČIAMI VISI!

Paskolos studentams

Kongresas grąžino ankstyvesnę studentų paskolų tvarką. Dabar studentai tų šeimų, kurių metinis uždarbis mažesnis negu 15,000 dolerių, gali gauti paskolą, už kurią vyriausybė moka 7 procentus palūkanų. Palūkanas moka iki 12 mėnesių baigus mokslą. Paskutiniu metu reikėjo įrodyti studento neturtingumą ir taip pat reikėjo rašto iš kolegijos, kurią studentas lanko. Dabar viso to nereikia — užtenka įrodymo, kad šeimos pajamos mažiau negu 15,000 dol. metams.

*

— Trys dalykai auga be lietaus: procentai, mergaitės ir skolos.

Grandinėlę sveikina Vakarų Vokietijos sostinės Bonnos burmistras M. Hitz. Jo žodį lietuvių kalbon verčia A. Sagienė.

ŠIEMET STOVYKLAVOME "DAINAVOJE"

Akademikų skautų poilsio ir studijų dienos gamtoje

Skautai akademikai šią vasarą pasirinko savo stovyklai ir studijoms jau visiems pažįstamą Dainavos stovyklavietę. Mūsų rengėjai (Chicagos ir Detroito skyriai) pataikė parinkti šiltą ir ypatingai saulėtą savaitę. Ta studijinė stovykla vyko rugpiūčio mėn. 27 — rugsėjo mėn. 4 dienomis ir ji gan sklandžiai ir įdomiai praėjo stovyklos vadovybės deka. Šiemet stovyklos valdžią sudarė: fil. Pleškys, stovyklos viršininkas ir programos vadovas; senj. V. Žukauskas, Korp! Vytis vadovas. t. n. R. Šilėnaitė, ASD vadovė; t. n. J. Sakalauskaitė, vakarinių programų vadovė; senj. V. Garbonkus, priešstovyklinė registracija; senj. M. Griauzdė fotografas ir sporto vadovas; t. n. V. Sabaliūnaitė ir t. n. L. Jadviršytė, stovyklinė registracija.

Praleisti tą savaitę Dainavoje, klausantis įdomių paskaitų, dalyvaujant simpoziumuose, pokalbiuose ir vakarinėse programose, atvyko nemažas akademikų skautų būrys. Savaitgaliui stovykloje turėjome per 120 asmenų. Tai, žinoma, laužams pravesti netrūko nei vedėjų, nei programoms talentų. Pokalbiams irgi netrūko naujų temų, idėjų ir minčių.

Dienos metu, paprastai stiprius pusryčius pavalgę, klausėmės gerai paruoštų paskaitų įvairiomis temomis. Kun. V. Bagdanavičius kalbėjo apie Lietuvos proistorės studijų padėtį šiomis dienomis. R. Kinka nagrinėjo tarmės vystymąsi Amerikoje. D. Bruškytės tema buvo: Lietuvos valdžia ir jos elgesys krizėje. Politinė veikla lietuvių išeivijoje buvo nagrinėjama R. Selenio. Kun. J. Kubiliaus paskaita išryškino, kaip šių dienų žmogus žiūri į pasaulį, visa tai lyginant su kitų laikų žmonių pažiūromis. Be to, dr. K. Keblio buvome supažindinti su Lietuvos dabartinės literatūros proza ir jos žymesniais rašytojais, o dr. B. Vaškelis iškėlė ir aiškino žmogaus nerimą ir jo priežastis šių dienų Lietuvos prozoje. Aušra Zerr informavo apie Lietuvių Bendruomenės Lietuvos išlaisvinimo darbą. Savaitės paskutinėje paskaitoje dr. R. Misiūnas peržvelgė ir įvertino dabar Lietuvoje išleistus istorinius veikalus ir jų reikšmę mūsų tautai.

Pavakariais, jau pasimaudę, pasportavę ir gerai užkandę, susirinkdavome pokalbiams ir čia diskutavome: ar verta studijuoti Vilniaus universitete, mėginome įvertinti II PLJ kongreso darbus; kritiškai pažvelgėme ir padiskutavome einamą skautų programą ir pačią mūsų organizaciją.

Kiekvieną vakarą turėjome ir meninę programos dalį. Čia tai tikrai buvo įdomiausia dienos dalis .Buvo ir susipažinimo ir susimąstymo vakarai. Susimąstymo šv. Mišias įspūdingai prie ežero atlaikė kun. Alg. Kezys. Buvo suruošti: kaukių balius, talentų ir literatūros vakarai. Žinoma, be to viso, turėjome laiko ir šokiams ir pasilinksminimams, o kiekvieną vakarą baigėme tradiciniu skautišku laužu. Vieną šeštadienio vakarą buvo suruošta K. Lapšio grafikos paroda. K. Lapšys yra laimėjęs II PLJ Kongreso meno parodoje pirmą vietą. Tą savaitgalį į mūsų stovyklą iš Kanados atvyko "Aušros" kvartetas, kuris, kaip visuomet, savo meniška programa ir jos atlikimu sužavėjo visus. Turėjome iš Detroito ir skudučių orkestrą, kuris visus stovyklautojus gerokai pralinksmino ir dar labiau pakėlė stovykloje ūpą. Kai nuotaika ir orkestras geras, tai kenčia ir vėliau skundžiasi kojos. Taip ir iš mūsų daugeliui atsitiko po šio linksmo savaitgalio.

Stovykoje dienos nepaprastai greitai bėgo, nejučiomis prabėgo ir visa savaitė. Liko tik gražūs prisiminimai ir liūdnos atsisveikinimo dainos aidas:

Oi, sudiev, sudiev,
Stovykla sudiev, sudiev,
Jau reiks išsiskirstyt vėl —
Liūdna mums visiems...

Nors išsiskirti ir liūdna, bet viltis, kad ateinančiais metais vėl susitiksime jaunatviškoje noutaikoje ir gal dar didesnis stonuotaikoje ir gal dar didesnis stonančiai ir duoda jėgų ryžtingai pasitikti ateinančius mokslo metus.

Lidija Jadviršytė

STUDENTŲ ATEITININKŲ SĄJUNGOS SUVAŽIAVIMAS SPALIO MĖN. 13-14-15 DIENOMIS CHICAGOJE

SAS valdyba 6922 S. Oakley Ave., Chicago, Ill. 60636; telef. 434-2165. Penktadienį - priėmimas, susipažinimas. Šeštadienį — oficialūs posėdžiai, balius, šokiai. Sekmadienį — iškilmingos Mišios ir baigiamasis posėdis.

Akademikai skautai diskutuoja po medžiais gražioje Dainavoje. Nuotr. M. Grauzdės

Susikaupimo vakaro Mišios akademikų skautų stovykloje Dainavoje. Nuotr. M. Grauzdės

Skaityk!

LIETUVIŲ JAUNIMO INFORMACIJOS CENTRO ŽURNALO "LIETUVIŲ JAUNIMAS" NAUJAS NUMERIS JAU REDAGUOJAMAS. KAS NORĖTŲ PRENUMERUOTI, RAŠYKITE ŠIUO ADRESU: LITHUANIAN YOUTH INF. CENTRE 259 ATENS ST., S. BOSTON, MASS. 02127.